

INSTITUTIONEN FÖR LITTERATUR,
IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Ett mer mångfacetterat mörker

Grå bika­raktärer i Collins Hungerspelssvit

Diversified Dystopian Darkness

Gray Secondary Characters in Collins' *The Hunger Games* Trilogy

Karin Sjölander

Termin: vt 2017

Kurs: LV2211, uppsatskurs 15 hp

Nivå: Magister

Handledare: Anna Nordenstam

Abstract

Master Thesis in Comparative Literature

Title: Diversified Dystopian Darkness: Gray Secondary Characters in Collins' *The Hunger Games* Trilogy

Author: Karin Sjölander

Year: Spring 2017

Department: The Faculty of Arts at the University of Gothenburg

Supervisor: Anna Nordenstam

Examiner: Olle Widhe

Keywords: narrative theory, secondary character, gray, Suzanne Collins, *The Hunger Games* trilogy, dystopia

The study introduces the concept of gray secondary characters. A gray character is round and dynamic, and his/her true loyalty is camouflaged by the author for a more diversified darkness. The good and bad sides of the character, the light and the dark, are blended into gray.

The aim of the study is to analyse four gray characters in Suzanne Collins' *The Hunger Games* trilogy, Haymitch Abernathy, Finnick Odair, Johanna Mason and Alma Coin. The main question investigated is what techniques are used to make these characters gray. The method is narrative theory, built on the work of Shlomith Rimmon-Kenan.

The result is that a range of techniques are used to make the characters gray, including their names, their environment, diversions, humour, an unreliable narrator, comparisons to other characters and an emphasis on the negative aspects of the characters. The conclusion drawn is that three different variations of gray characters appear in this study. The first variation is made gray by the use of diversions and false clues, the second because of a conflict between the reader's expectations and the unreliable narrator's descriptions and the third because of a recurring shift in focus between the character's bad and good qualities.

Innehåll

Inledning.....	1
Syfte och frågeställningar.....	2
Teori, metod & material.....	3
Forskningsöversikt.....	4
Analys.....	9
Namn.....	9
Miljö.....	10
Vilseledande manövrar.....	13
Den druckne manipulatören.....	13
Den vackre posören.....	15
Den nyckfulla exhibitionisten.....	16
Det goda ledaralternativet?.....	17
Jämförelser med det goda.....	19
Jämförelser med det onda.....	22
Vändpunkt.....	24
Humor.....	26
...och se'n då?.....	28
Avslutning.....	31
Sammanfattning.....	31
Avslutande diskussion.....	32
Litteraturförteckning.....	34

Inledning

I den moderna ungdomsromanen råder ofta ett påfallande mörker. I den vardagsrealistiska ungdomsromanen skapas inte sällan mörkret genom att historierna kretsar kring händelser kopplade till missbruk, mobbning, våld, självska debeteende, dödliga sjukdomar och sexuella övergrepp. I ungdomsfantasyn, där den goda hjälten får en kallelse och drar ut i strid mot den onde skurken, kopplas mörkret till de onda karaktärerna, och påverkar därigenom själva berättelsens teman.¹

Som en underavdelning till fantasy ses ofta ungdomsdystopierna, som utspelar sig i en framtida mardrömsvärld där vårt samhälle gått under, och det är upp till bokens hjältar att skapa en bättre framtid. Här råder ett annat sorts mörker än i den rena fantasyn. Dels är miljön mardrömslik. Det kan röra sig om totalitära regimer och/eller en värld ödelagd av krig, sjukdomar eller miljöförstöring. Dels är den klassiska kallelsen att ge sig ut i strid i det godas tjänst ofta skildrad som ett nödvändigt, men ibland hopplöst, uppror.²

Ungdomsdystopierna har under senare år rönt stor uppmärksamhet, både hos läsare och inom forskningen. I synnerhet är det dystopiserierna översatta från engelska som uppmärksammas. I Sverige var föregångaren Suzanne Collins, som med sin Hungerspelstrilogi (2008-2010, sv. 2008-2010) banade vägen för Allie Condie's *Matched*-serie (2010-2012, sv. 2012-2014) och Veronica Roths *Divergent*-serie (2011-2013, sv. 2012-2014), och även ledde till översättning av Scott Westerfelds redan tidigare publicerade *Uglies*-serie (2005-2006, sv. 2008-2009). Forskningen omnämner Collins verk som den milstolpe som gjorde att de mörka dystopierna tog över från fantasyberättelserna som ungdomslitteraturens viktigaste subgenre.³

Maria Nilsons *Teen Noir. Om mörkret i modern ungdomslitteratur* (2013) pekar på mörkret inom såväl realism som fantasy. Ett av fyra huvudkapitel ägnas åt dystopierna. Nilson gör jämförelser med både de klassiska sagorna och den tidiga fantasy litteraturen, där hon menar att uppdelningen i svart och vitt, onda och goda karaktärer, var betydligt tydligare än i dagens ungdomslitteratur. Det är mycket som är grått i teen noir. Skurkarna kan ha försonande drag och i vissa fall har huvudkaraktären själv monstruösa sidor. Ingenting är självklart och tydligt.⁴

Både den engelskspråkiga forskningen kring ungdomsdystopierna och Nilsons studie fokuserar på verkens mörka teman, samt dess hjältar och skurkar. Med anknytning till Nilsons resonemang om gråheten i den mörka ungdomsromanen lanseras i denna uppsats termen ”grå bikaraktär”. Med detta avses inte enbart en rund och dynamisk bikaraktär, utan en bikaraktär

¹ Se t.ex. Dominus 2011; Nilson 2013; Boglind & Nordenstam 2016.

² Se t.ex. Basu, Broad & Hintz 2013, s. 1f; Nilson 2013, s. 37.

³ Henthorne 2012, s. 147.

⁴ Nilson 2013, s. 91f.

som dessutom visar sig vara något annat än förväntat. En bikaraktär som hör till den goda sidan maskeras genom ett anslag med övervägande negativa beskrivningar till en grå karaktär. På liknande sätt kan en ond bikaraktär maskeras genom en inledande beskrivning med positiva konnotationer. Samtidigt innehåller detaljer i anslagen ledtrådar om bikaraktärens verkliga lojalitet. De grå bikaraktärernas utveckling karaktäriseras av beskrivningar som växelvis tillför mörker och ljus. Det mörka och det ljusa, det svarta och det vita, blandas till grått. De grå bikaraktärerna utgör ett intressant ”varken-eller-” och ett ”både-och-”. Glidningar mellan ont och gott skapar ambivalens i en text.⁵ Denna ambivalens, dessa vilseledande manövrar från författarens sida, skapar gråhet, då tvivel uppstår kring var bikaraktären egentligen står.

Det rör sig i detta arbete om fyra grå bikaraktärer i Collins Hungerspelstrilogi, nämligen en mentorsfigur som sällan på ett pålitligt sätt tillhandahåller hjälp och stöd, två till synes livsfarliga motståndare i ett dödligt spel som visar sig stå på huvudpersonens sida, och en rebelledare som inte alls är det goda alternativet till den onde diktatorn. Gemensamt för de grå bikaraktärer som studeras är att förväntningar på karaktären kommer på skam. Allt är inte vad det verkar vara. Eller sättare sagt, inget är vad det verkar vara.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att bidra med ökad kunskap om hur porträtten av fyra utvalda grå bikaraktärer, Haymitch Abernathy, Finnick Odair, Johanna Mason och Alma Coin, byggs upp och bidrar till att göra Collins Hungerspelssvit både komplex och intressant genom att tillföra ett mer mångfacetterat mörker.

För att uppfylla syftet används följande frågor:

- Hur bidrar karaktärernas namn och den miljö de associeras med till de grå porträtten?
- Vilken är den mest framträdande vilseledande manövern författaren använder för att göra var och en av karaktärerna grå?
- Hur bidrar speglingar och kontraster med andra karaktärer till att göra porträtten grå?
- Hur presenteras karaktärernas vändpunkt och i vilken grad fortsätter porträtten att vara grå även efter vändpunkten?
- Hur bidrar humor till att göra dessa karaktärer grå?

⁵ Nikolajeva 2002, s. 123f.

Teori, metod & material

I uppsatsen används narratologisk analys för att närläsa texten och utröna vilka tekniker och stilmedel författaren använder i uppbyggnaden av de grå karaktärsporträtten. Collins trilogi är, som forskningsöversikten visar, väl undersökt vad gäller teman och innehåll. Narratologisk analys tillåter ett för denna svit sällan tillämpat grepp, där texten undersöks inifrån och ut snarare än utifrån och in.⁶ Analysen utgår från de underavdelningar Shlomith Rimmon-Kenan listar som viktiga tekniker för att bygga upp ett personporträtt, nämligen beskrivningen av karaktärens handlingar, tal, utseende, miljö, namn och jämförelser med andra karaktärer.⁷ Ur detta grundmaterial lyfts de tekniker som särskilt bidrar till gråfärgningen av bikaraktärerna fram.

Grå bikaraktärer förekommer i många ungdomsdystopier. Valet av just Hungerspelssromanerna baseras på att de allmänt anses som startpunkten för de senaste årens starka trend inom ungdomsdystopin. Verket är lämpligt för en undersökning av karaktärerna, då Collins personporträtt ofta omnämns som en av hennes största styrkor. Forskning såväl som recensioner på-talar böckernas ”memorable characters” och ”superb/complex characterization”.⁸ John Ritchie utvecklar även tanken i sin recension, då han menar att ”Collins doesn’t waste a single character in the entire novel” och ”each character is rich in depth and worthy of his/her own story”.⁹ Dessa citat pekar mot att Hungerspelstrilogins bikaraktärer är väl värda mer uppmärksamhet.

Som bikaraktär avses här karaktärer som varken definieras som protagonist eller antagonist, men som ändå har en betydande roll att spela.¹⁰ Hjältarna och skurkarna är, både i denna och andra ungdomsdystopier, redan väl undersökta. Så även huvudpersonernas kärleksintressen. Haymitch, Finnick, Johanna och Coin har valts ut för att de, bland svitens relativt stora mängd karaktärer som skulle kunna kallas grå, är de som är de mest intressanta och komplexa. Författarens porträtt av alla dessa fyra bikaraktärer bryter på olika sätt läsarens förväntningar, vilket på ett påtagligt sätt bidrar till tvivel och förvirring. De grå bikaraktärerna skapar komplexitet i texten.

Återkommande termer i analysen är anslag och vändpunkt, spegling och kontrast, samt humor och ironi. Anslag och vändpunkt är termer som framför allt förekommer inom filmanalys. Anslag är då öppningsscenen, som slår an tonen och etablerar karaktärer och konflikter, och vändpunkter de sekvenser när berättelsen tar en ny riktning.¹¹ Här används termen anslag

⁶ Brewster 2014, s. 186.

⁷ Rimmon-Kenan 2002, s. 59–71.

⁸ Spisak 2008; Quealy-Gainer 2010; Henthorne 2012, s. 31.

⁹ Ritchie, 2008.

¹⁰ Nikolajeva 2002, s. 112.

¹¹ Sundstedt 1999, s. 97, 265 och 271.

för författarens första beskrivning av en karaktär, som möjliggör ett första intryck, det vill säga den första episoden där den aktuella karaktären betraktas av och/eller interagerar med berättaren. Termen vändpunkt används för att studera de tekniker som används i samband med de händelser och/eller repliker som gör att de grå karaktärernas verkliga lojalitet kommer i dagen, och intrycket av karaktären därmed tar en ny riktning.

Begreppen spegling och kontrast används i de delar av analysen som behandlar jämförelser med andra karaktärer; goda såväl som onda. Genom att spegla en karaktär mot en annan påvisas likheter dem emellan. Genom att kontrastera två karaktärer betonas deras olikheter.¹²

Begreppen humor och ironi är breda och svårdefinierade. Humor syftar till att framkalla en känsla av munterhet, eller ”comic amusement”.¹³ I föreliggande fall framkallar författaren munterhet till exempel genom att egenskaper hos en av de grå karaktärerna som tidigare använts för att skapa en negativ bild av karaktären med en humoristisk effekt återanvänds i en positiv situation. Även ironi används med humoristiskt syfte. Både berättaren Katniss och flera av de grå karaktärerna yttrar sig ibland ironiskt. En bred definition av ironi åsyftar vanligen ”opposition of a surface (friendly) to an underlying (disagreeable) reading of a statement”.¹⁴ Ironi kategoriseras som en stilfigur som skapar en vändning i texten.

Analysens första delar belyser i vilken utsträckning karaktärernas gråhet förstärks genom det namn författaren gett dem samt den miljö de associeras med. I den följande avdelningen belyses författarens huvudsakliga avledande manöver för var och en av karaktärerna för att gråfärga porträttet. Speglingar och kontraster ges särskild uppmärksamhet i de följande två avdelningarna. Vidare analyseras var vändpunkten för respektive karaktär inträffar, hur humor används för att bygga upp de grå karaktärsporrätten, och i vilken utsträckning karaktärerna även efter vändningen förblir grå.

Forskningsöversikt

Hungerspelsserien omnämns som en av ”the big three” inom den moderna ungdomslitteraturen, tillsammans med J K Rowlings Pottersvit och Stephanie Meyers Twilight-saga.¹⁵ Forskningen kring den är omfattande. Stort fokus ligger på verkets teman, och hur dessa påverkar och utvecklar huvudkaraktären Katniss. Ingen undersökning av de grå bikaakterna har gjorts.

¹² Rimmon-Kenan 2002, s. 70.

¹³ Carroll 2014, s. 4f.

¹⁴ Barbe 1995, s. 9.

¹⁵ Pharr & Clark 2012, s. 11.

Tre för studien viktiga utgångspunkter står att finna hos Tom Henthorne, Mary F Pharr och Andrew Zimmerman Jones. Henthorne anser att Collins Hungerspelsromaner är komplicerade på flera plan, och han återvänder till termen ”messy” (sv. rörig/stökig). Stökigheten uppstår både genom ett opålitligt berättarperspektiv, en flytande genretillhörighet och en komplicerad tematik. Berättarperspektivet diskuteras nedan. Den flytande genretillhörigheten – är Collins verk en kärlekshistoria, en dystopi, en bildningsroman, en äventyrsberättelse, en science fictionsvit, en överlevandehistoria? – upplevs, menar Henthorne, som frustrerande av vissa läsare, medan det av andra framhålls som en av trilogins största dragningskrafter. Tematiken, som Collins själv framhållit är centrerad kring krig, är mer komplicerad än så, anser Henthorne, och lyfter fram att även teman så som familj, vänskap, kärlek, trauma, genus, personligt ansvar och etik alla sammanbinds med krigs temat på ett intrikat sätt. Kontentan av resonemanget om romanernas stökighet är att ”messiness is a good thing, at least when it comes to fiction, since it reflects the way life really is”. Det som gör böckerna så väl värda att studera är att de, på grund av sin stökighet, är ”difficult to process and digest”.¹⁶ Det som Henthorne kallar stökighet kallas i denna uppsats gråhet, och påvisas i fyra av porträtten av viktiga bika-karaktärer. Genom att dessa karaktärsporträtt görs grå stökas texten till ytterligare, vilket gör den än mer komplex och läsvärd.

Tre av de fyra karaktärer som analyseras i arbetet visar sig slutligen stå på Katniss sida. Hur hjälten medhjälpare framställs kommenteras av Pharr i en artikel om parallellerna mellan Harry Potter och Katniss Everdeen: ”All epic heroes have companions and mentors. But Katniss’s supporting cast is more emotionally complex than Harry’s – more troubled, more vulnerable, finally more realistic and so less likable than Harry’s team”.¹⁷ Ett alternativt sätt att uttrycka denna tanke är att Katniss medhjälpare är gråare än Harrys (och många andra hjäl-tars) medhjälpare. Collins karaktärer är mycket riktigt ofta både mer känslomässigt komplexa och mer realistiska än Rowlings. De tekniker författaren använder för att skapa porträtten av flera av de grå bika-karaktärerna gör dem också under stundom mycket svåra att tycka om. Bika-karaktärernas komplexitet, deras gråhet, gör dem dock framför allt mer intressanta.

Porträtten av de grå bika-karaktärerna påverkas också av det Zimmerman Jones i en artikel om svitens koppling till matematisk spelteori ser som Katniss återkommande svårigheter att identifiera och lita på sina hjälpare. Zimmerman Jones kopplar detta till vad han kallar ”the tribute’s dilemma”: Förräderi i arenan kostar med all sannolikhet spelaren livet.¹⁸ Katniss är på

¹⁶ Henthorne 2012, s. 5ff.

¹⁷ Pharr 2012, s. 223f.

¹⁸ Jones 2012, s. 245.

grund av detta dilemma obenägen att lita på någon överhuvudtaget. Analysen visar att denna brist på tillit hos berättaren påverkar gråheten i samtliga fyra porträtt.

Forskning om verkets form är inte framträdande. Hilary Brewster gör dock med hjälp av Chatmans kommunikationsmodell en narratologisk analys av hur berättarperspektivet i trilogins inledande del påverkar läsarens tolkning, samt hur detta lösts i filmversionen. Brewster framhåller att det mest intressanta med berättarperspektivet i Hungerspelsromanerna är just presensberättandet, vilket bland annat har effekten av ökad spänning, då läsaren inte kan vara helt säker på att författaren kommer att hålla sig till den oskrivna regeln att en förstapersonsberättare alltid överlever.¹⁹ Brewster menar att Collins val av berättarperspektiv är både etiskt och estetiskt motiverat. Presensberättandet ger en imitation av Katniss egen känsla av att allt är nytt, främmande och förvirrande. Detta leder till att vi som läsare blir just det Collins kritiserar: hänfödda åskådare av en realitysåpa.²⁰ Även Henthorne finner valet av presensberättande särskilt intressant, då det gör att det är Katniss upplevelser läsaren tar del av, inte hennes minnen.²¹

Henthorne belyser också Katniss som traumatiserad berättare. Han ser henne som en dynamisk karaktär, som genom sina upplevelser blir allt mer traumatiserad, och därmed mer och mer opålitlig, under berättelsens gång.²² Hur ges då porträtt av andra karaktärer, när berättaren själv ofta är känslomässigt avtrubbad, för att inte säga katatonisk? Henthornes svar är att Collins låter Katniss beskriva andra karaktärer genom att förmedla små, välvalda detaljer, utspridda i texten.²³ Detta i sig ger en god motivering till föreliggande studie, då just närläsningen av dessa detaljer i porträtten av de utvalda karaktärerna utgör dess kärna.

På ett allmänt plan är James Phelans analys av effekterna av olika typer av homodiegetiska och autodiegetiska berättarperspektiv, eller, med hans term, ”character narration”, av intresse.²⁴ Phelan identifierar sex olika typer av opålitligt berättande som påverkar berättarens trovärdighet i beskrivningarna av andra karaktärer, fakta och händelser, beroende på begränsningar i förmågan att förstå, uppfatta och etiskt utvärdera sin omgivning. Han menar att de olika typerna ofta flyter in i varandra, och betonar att det sällan är fruktbart att i detalj söka utröna när vilken typ av opålitlighet används, utan att det viktigaste är att skilja på pålitligt och opålitligt berättande.²⁵ Jag avstår därför i analysen från att skilja på olika typer av opålitligt berättande, men understryker vikten av att Katniss utan tvekan är en opålitlig berättare.

¹⁹ Brewster 2014, s. 169f och s. 176.

²⁰ Ibid, s. 178.

²¹ Henthorne 2012, s. 38.

²² Ibid, s. 10 och 36.

²³ Ibid, s. 37.

²⁴ Phelan 2005, s. xi.

²⁵ Ibid, s. 51ff.

Mörkret i den moderna ungdomsromanen, framför allt i ungdomsdystopin, uppmärksammas tydligt i forskningen. Den moderna ungdomsdystopin kan tyckas ge sina unga läsare ”an increasingly gloomy vision of the world they are to inherit”.²⁶ I en värld präglad av rädsla och osäkerhet är dock ungdomsdystopins förmåga att bearbeta svunna och nutida kriser viktig att hålla i minnet.²⁷ Både äldre och nutida dystopier (och utopier) har ofta ett didaktiskt syfte och uppmanar till social förändring. Denna tendens är inte minst tydlig under tider av politisk oro; skildringarna har förmågan att spegla både ”the uncertainties and possibilities of our times”.²⁸

Forskningen om Hungerspelssviten, både i tidskriftsartiklar och samlingsvolymerna om olika ungdomsdystopier, är omfattande. Det finns även ett antal forskningsverk som uteslutande behandlar Collins trilogi.²⁹ Den avgjort vanligaste ingången är tematisk. Nedan lyfts några exempel med fokus på seriens mörka teman fram.

Den vanligast förekommande ingången i forskningen kring Hungerspelsromanerna tycks vara genusteoretisk, och här ges både ljusa och mörka vinklingar. En ljus syn ges av de forskare som framhåller Katniss som en stark feministisk förebild.³⁰ Artiklar av bland andra Meghann Meeusen och Sean P Connors uttrycker dock en mörkare syn på hur genusfrågor behandlas.³¹ Hur dystopigenren möjliggör presentationen av Panem som en mörk spegling av det samtida USA är en annan vanlig tematisk ingång.³² Vidare diskuteras trilogins våldstema bland annat av Henthorne, Roberta Seelinger Trites och Sarah Outterson Murphy.³³ Mediekritiska artiklar om böckernas övervakningstema ger ytterligare intressanta bidrag.³⁴ Vid sidan av de tematiska artiklarna präglas också forskningen kring Collins romaner av en mängd artiklar om huvudkaraktären Katniss moraliska och etiska utveckling, inte minst framträdande i George A Dunns & Nicholas Michauds *The Hunger Games and Philosophy* (2012).³⁵

Artiklarna som studerats för denna forskningsöversikt tar främst fasta på de mörka temana i Collins trilogi. Förutom de teman som tagits upp har även artiklar om till exempel multikulturella perspektiv, genmanipulation och miljöförstöring påträffats. Den karaktär som framför allt uppmärksammas i forskningen är av naturliga skäl protagonisten Katniss, vilket till exempel

²⁶ Basu, Broad & Hintz 2013, s. 2.

²⁷ Bradford m.fl. 2011, s. 1.

²⁸ Hintz & Ostry 2003, s. 17.

²⁹ Henthorne 2012; *Of Bread, Blood and The Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy* 2012; *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason* 2012; *The Politics of Panem. Challenging Genres* 2014.

³⁰ Se t.ex. Fritz 2014, s. 17–31; Pulliam 2014, s. 171–185; DeaVault 2012, s. 190–198.

³¹ Meeusen 2014, s. 45–61; Connors 2014a, s. 137–156.

³² Se t.ex. Clemente 2012, s. 20–29; Rodríguez 2014, s. 157–165; Frankel 2012, s. 49–58.

³³ Henthorne 2012, s. 63–79; Trites 2014, s. 15–28; Murphy 2012, s. 199–208.

³⁴ Se t.ex. Wezner 2012, s. 148–157; Pavlik 2012, s. 30–38; Macaluso & McKenzie 2014, s. 103–121.

³⁵ Se t.ex. Coatney 2012, s. 178–192; Culver 2012, s. 90–101; Averill 2012, s. 162–175.

visas i artiklarna om hennes utveckling som refererats till. De bikaraktärer som denna uppsats analyserar nämns dock i vissa av artiklarna i samband med de teman dessa artiklar undersöker.

Både mentorn Haymitch och President Coin omnämns relativt flitigt, och i en mängd olika sammanhang. Referenser till Haymitch förekommer framför allt i artiklar med feministisk och mediekritisk ingång. I de genusteoretiska artiklarna analyseras främst hans försök att styra och påverka Katniss, och i de mediekritiska studeras hans förmåga att manipulera Panems övervakningsteknik.³⁶ Coin nämns framför allt i de artiklar som studerar svitens makt- och/eller övervakningsteman. Flera forskare kommenterar följderna av Coins förslag att hålla ett sista Hungerspel, i synnerhet Katniss beslut att lönnmörda henne.³⁷

De tillfälliga motståndarna Finnick och Johanna kommenteras mer sparsamt i forskningen, utan tydligt mönster i de sammanhang vari de nämns. Återkommande är dock makt- och/eller genusrelaterade artiklar med referenser till Snows prostitution av Finnick och filosofiskt inriktade artiklar som nämner både Finnick och Johannas villighet att offra sig för upproret.³⁸

I analysen av dessa fyra grå bikaraktärer i Collins Hungerspelstrilogi används i relevanta fall forskning med anknytning till verkets mörker i allmänhet och till de analyserade karaktärerna i synnerhet.

³⁶ Se t.ex. DeaVault 2012, s. 194; Eskin 2012, s. 181; Mitchell 2012, s. 133 för genusteoretisk ingång och Henthorne 2012, s. 102f; Connors 2014b, s. 99 för mediekritisk dito.

³⁷ Se t.ex. Murphy 2012, s. 205f; Barkman 2012, s. 271; Averill 2012, s. 175; Soter 2014, s. 132.

³⁸ Se t.ex. Clemente 2012, s. 22; Frankel 2012, s. 54 om prostitutionen och Soter 2014, s. 131; Mann 2012, s. 105 om offerviljan.

Analys

Nedan följer den narratologiska analysen av fyra av Hungerspelssvitens mest intressanta grå bika-karaktärer, nämligen Haymitch Abernathy, Finnick Odair, Johanna Mason och Alma Coin.

I analysen ges sidreferenser till primärkällan i parentes i brödtexten. *The Hunger Games* (2008), förkortas i parenteserna HG, *Catching Fire* (2009) förkortas CF, och *Mockingjay* (2010), förkortas MJ.

Namn

De namn en författare väljer att ge sina karaktärer är en del av karaktärsporträttet, vare sig det rör sig om en visuell eller ljudmässig koppling, eller en allusion.³⁹ Genom att ge karaktärerna namn med betydelser eller allusioner som har negativa eller dubbeltydiga konnotationer skapas tvivel och gråhet kring karaktären, vilket bidrar till ett nyanserat mörker. Seriens namnskick utmärks överlag av namn som alluderar på romersk historia och mytologi, främst för huvudstadsborna, samt namn knutna till natur och växter, ofta för personer från de fattigaste distrikten. Denna tendens gäller dock ingen av de fyra analyserade bika-karaktärerna.

Haymitch Abernathys efternamn ger en möjlig allusion till den amerikanske medborgarrättskämpen Ralph Abernathy, Martin Luther King Jrs närmaste man.⁴⁰ Detta understryker både Haymitchs samröre med rebellrörelsen och hans roll som viktig rådgivare. Namnets positiva associationer lättar upp det i övrigt grå anslaget. Effekten av allusionen ger dock också ett visst mått av ironi, då Ralph Abernathy framför allt kopplas med ickevålds-manifestationer.

Finnicks efternamn Odair kan sägas alludera till Odysseus. Både en ljudlikhet i namnen, en gemensam anknytning till hav och, framför allt, paralleller i deras öden talar för detta, då de båda är hjältar som efter en svår prövning hindras att återvända till sin älskade. En källa kopplar förnamnet Finnick till det anglosaxiska efter- och platsnamnet Fenwick, som i fri översättning till engelska betyder ”marshland farm”.⁴¹ Även denna betydelse betonar Finnicks ursprung i havsdistriktet. En ljudmässig koppling till förnamnet kan ses i likheterna med det engelska adjektivet ”finicky”, med betydelsen kräsen eller petig. Detta understryker gråheten hos denna karaktär, som av författaren, med vilseledande effekt, presenteras som fåfång och egenkär, och faktiskt rent av petig när det gäller det egna utseendet.

³⁹ Rimmon-Kenan 2002, s. 68f.

⁴⁰ ”Abernathy”, *NE*.

⁴¹ ”Finnick”, *Nameberry*.

Grundbetydelsen av engelskans ”mason”, Johannas efternamn, är stenhuggare. Detta rimmar inte tydligt med en person från trä- och skogsdistriktet, men i bibetydelsen frimurare kan namnet kopplas till Johannas roll som medlem i den hemligt sammansvurna gruppen som skyddar varandra, Katniss och därmed revolutionen. Johanna är femininformen av Johannes, som betyder ”Gud har förbarmat sig”.⁴² Både Johannas för- och efternamn kan alltså sägas innehålla ledtrådar om att hon är en godare karaktär än vad det grå porträttet ger vid handen.

President Alma Coins namn ger dubbeltydiga associationer, vilket bidrar till att göra henne till en grå karaktär. Förnamnet Alma tros komma från det latinska adjektivet ”almus”, som betyder mild och närande.⁴³ Alternativa ursprung kan vara det spanska ordet för själ, det ungerska ordet för äpple och det hebreiska ordet för jungfru.⁴⁴ Namnet känns också igen från uttrycket ”alma mater” som en bildlig benämning för ett universitet.⁴⁵ Samtliga betydelser av rebelledarens förnamn ger alltså positiva konnotationer. Efternamnets koppling till pengar väcker dock frågan om det är folkets bästa eller egen vinning som ligger denna Alma närmast om hjärtat. Det engelska uttrycket ”two sides of the same coin” får också en särskild klang i detta sammanhang, då det under berättelsens gång klarnar att Coin är ett lika dåligt ledaralternativ som Snow.

De namn karaktärerna ges bidrar alltså på flera sätt till att göra deras porträtt grå och komplexa. Genom att namnen på olika sätt, både genom ljudlikheter, allusioner och ursprungsbetydelser, i vissa fall leder till positiva konnotationer och i andra fall negativa, möjliggörs villospår och dubbeltydigheter som påverkar bilden av karaktärerna. Haymits efternamn låter, genom allusion, ana hans samröre med rebellrörelsen. Finricks namn kan på flera sätt kopplas till hans ursprung i havsdistriktet, men det finns också en engelsk ljudassociation till den fåfänga författaren bygger upp hans grå porträtt kring. Både Johannas för- och efternamn har positiva betydelser, och kan därmed ge indikationer om att hon är en godare karaktär än vad porträttet i övrigt pekar mot. Alma Coins namn är dubbeltydigt, då förnamnets betydelse har positiva kopplingar, men efternamnet skapar tvivel kring hennes verkliga uppsåt.

Miljö

Miljön som Hungerspelsserien utspelar sig i är tydligt mörk i sig. På genretypiskt sätt utgör den förtryckande regimen en symboliskt mörk mardrömsvärld. Dessutom presenteras bokstavligt

⁴² ”Johanna” & ”Johannes”, *Institutet för språk och folkminnen*.

⁴³ ”Alma”, *Ibid*.

⁴⁴ ”Alma”, *Svenska namn*.

⁴⁵ ”Alma mater”, *NE*.

mörker genom Tolvans gruvor och koldamm. Kontrastverkan mellan huvudstadens överflöd och distriktens nöd är återkommande. Spelarna i Hungerspelen definieras ofta genom sin distriktstillhörighet. Connors förklarar att distrikten existerar i ett ”metonymic relationship with the goods they produce for the Capitol”.⁴⁶ Detta förhållande kan ses bland annat i att spelarna i de förberedande paraderna ofta eller alltid ikläds kostymer associerade med sitt distrikts produkt. Karaktärerna som här undersöks kopplas på ett eller annat sätt samman med den miljö de lever i eller formats av, och miljön blir därmed en del av karaktärsporträttet. I samtliga fall påverkar även detta gråheten hos dem.

Haymitch kommer från Distrikt 12, precis som Katniss. Han är dock främst en produkt av Hungerspelen. Det drag som utgör den främsta vilseledande tekniken i porträttet av Haymitch, nämligen hans drickande, kommenteras i romantexten av berättaren på följande sätt: ”Maybe he wasn’t always a drunk. Maybe, in the beginning, he tried to help the tributes. But then it got unbearable” (HG, s. 306). Haymitchs drickande är en reaktion på det känslomässiga trauma som det innebär att år efter år tvingas agera mentor till två nya barn som dödas i arenan.⁴⁷ Han bär inte något moraliskt ansvar för sitt drickande.⁴⁸ Haymitch behöver vård. Då Katniss behöver hitta sig själv för att överleva, behöver Haymitch fly från sig själv för att överleva. Hans sarkasm och dryckenskap är den mask han bär i detta flyktförsök.⁴⁹ Författarens återkommande referenser till denna alkoholism, mask och flykt gör Haymitch till en tydlig produkt av Hungerspelen snarare än av Distrikt 12. Hans hopplösa tillstånd beskrivs träffande av Pharr som att han presenteras som en desillusionerad människa som ”knows much but initially seems to believe in nothing – least of all Katniss”.⁵⁰

Även Finnick och Johanna formades av sina Hungerspel och mentorsuppdrag, men de associeras tydligare med sina respektive distrikt. För Finnick del ges referenserna till fiske- och havsdistriktet Distrikt 4 på flera sätt. Hans ögon är inte bara gröna, utan ”sea green” (CF, s. 208), och det vapen han behärskar bäst är en treudd. Nätet han bär under öppningsceremonin är ett exempel på att spelarna ikläds kostymer associerade med sitt distrikt. Under vändpunkten sätts han i ett nytt ljus genom färdigheter som är kopplade med hans distrikt, nämligen att han är en god simmare och att han behärskar hjärt- och lungräddning. Distrikt 4 bidrar framför allt med positiva konnotationer, och lättar upp gråheten. Hans hantering av treudden räddar flera gånger livet på verkets hjältar, han har god förmåga att fånga mat i sjön till paktens medlemmar,

⁴⁶ Connors 2014a, s. 144.

⁴⁷ Averill 2012, s. 170.

⁴⁸ Dunn 2012, s. 67.

⁴⁹ Coatney 2012, s. 186f.

⁵⁰ Pharr 2012, s. 224.

hans utsträckta hand ger Katniss ett ankare och hans havsgröna ögon används även efter hans död i författarens liknelser, som en hyllning till den fallne medhjälparen.

Johanna kommer från skogsdistriktet Distrikt 7, och ikläds för öppningsceremonin en kostym som ska få henne att föreställa ett träd, vilket hon avskyr. Denna avsky kan tolkas som hennes avståndstagande mot det ojämlika förhållandet mellan huvudstaden och distrikten, och ge en ledtråd om hennes rebelliska anda. Liksom vad gäller Finnick är Johannas bästa vapen kopplat till hennes distrikt, vilket författaren kommunicerar genom berättaren Katniss insikt när hon ser Johanna kasta yxa: "Of course. Johanna Mason. District 7. Lumber. I bet she's been tossing around axes since she could toddle" (CF, s. 331).

Johannas koppling till skogsdistriktet bidrar inte på samma sätt som Finnicks koppling till havsdistriktet med positiva konnotationer. Snarare gör hennes ursprung, och dess delaktighet i det porträtt som växer fram genom fokalisatorn Katniss beskrivning av henne, att hon framstår som oborstad och primitiv. Skillnaderna som görs i referenserna till de båda distrikten kan kopplas till havets/vattnets livgivande kraft kontra skogens mörker.

President Coin är som ledare för rebellerna starkt sammanlänkad med Distrikt 13, som i forskningen beskrivits som "uniformly gray in color".⁵¹ Distriktet överlevde upproret som ledde till Hungerspelens instiftande genom list. Tretton överlevde sedan genom åren genom en taktik som gick ut på "strict sharing of resources, strenuous discipline, and constant vigilance" (MJ, s. 17). Denna fras skulle passa lika bra som en beskrivning av President Coin och hennes ledarstil. Faktumet att distriktet återuppbyggts under jord kan föra tankarna till en slug räv som väntar i sitt gryt.

Den miljö en karaktär associeras med blir en del av karaktärsporrättet. I den värld Collins skapat är karaktärerna på flera sätt kopplade med sina ursprungsdistrikt, och de konnotationer som hänger samman med dessa. Haymitch är dock, trots sitt ursprung i Tolvan, en produkt av Hungerspelen, vilket framför allt manifesteras genom det mörker som förmedlas genom författarens fokus på hans dryckenskap; hans sätt att fly från sina hemska minnen. Finnicks ursprung i havsdistriktet ges flera positiva konnotationer i texten, och lättar upp gråheten i hans porträtt. Johannas ursprung i skogsdistriktet ges tvärtom kopplingar som ökar mörkret kring henne. President Coin är tydligt sammanlänkad med Distrikt 13, som med sin behårda disciplin skapar negativa associationer även till sin ledare, vilket leder till ökad gråhet även i hennes porträtt.

⁵¹ Pavlik 2012, s. 33.

Vilseledande manövrar

För var och en av de undersökta bikaakterna använder författaren en speciell vilseledande manöver som stökar till, och därigenom skapar gråhet i karaktärsporträttet. Går det att lita på en mentor som ständigt är berusad, och som tydligt försöker manipulera hjälten Katniss handlingar? Finns det något av större värde bakom Finnick's vackra yttre och flirtiga sätt? Hur livrädd bör Katniss vara för den uppenbarligen nyckfulla Johanna? Och går det att lita på den traumatiserade och därmed opålitliga berättarens kritiska beskrivning av rebellernas ledare?

Den druckne manipulatören

En rund karaktär har som bekant både goda och dåliga sidor. För mentorn Haymitch's del kompliceras och gråfärgas porträttet genom den emfas som läggs vid en av hans dåliga sidor, nämligen konsekvenserna av Katniss direkta presentation av honom i anslaget: "He's drunk. Very" (HG, s. 19). Författarens val av två korta, kärnfulla meningar i denna beskrivning understryker Katniss resignation över sakernas tillstånd. Som tidigare vinnare av ett Hungerspel har Haymitch gott om ekonomisk kapital, men han saknar kulturellt kapital, och ses som oborstad.⁵² Detta syns tydligt både i hans handlingar och tal, i synnerhet innan vändningen.

Under slåtceremonin raglar han in och trillar så småningom ner från scenen och slås medvetslös. På tåget mot huvudstaden betonas hans patetiska tillstånd av att han, efter att han kollapsat i en hög, hjälps i säng av Katniss och Peeta, ungdomarna han är satt att hjälpa. Katniss tänker att hon avskyr Haymitch, och hon ser honom som anledning till att spelarna från Distrikt 12 aldrig har någon riktig chans i Hungerspelen, då han inte på ett effektivt sätt kan se till att spelarna får sponsorer (HG, s. 56). Det finns en utveckling i den moderna ungdomsdystopin bort från den konventionella arketyper av "the wise elder" som hjälper den unge följeslagaren till ökad mognad och visdom.⁵³ Detta drag stämmer väl in på den grå mentorn Haymitch. Bilden som byggs upp genom fokalisatorn Katniss beskrivning av Haymitch handlingar är den av en oansvarig fyllbult.

Haymitch's drickande uppmärksammas också i författarens ordval i sägessatserna. Här används fraser som "hollering something unintelligible" (HG, s. 19), "[h]e can't think of the word for a while" (HG, s. 24), "he shouts" (ibid.) och "he says in a slurred voice" (HG, s. 47). Alla dessa fraser syftar till att ytterligare understryka hans berusade tillstånd. Hans första direkta replik till Katniss, efter att hon ironiskt frågat om det är från honom hon och Peeta kommer att

⁵² Timm 2012, s. 282.

⁵³ Bradford m.fl. 2011, s. 183.

kunna förvänta sig goda råd, är ”Here’s some advice. Stay alive”, följt av ett rått fylleskratt (HG, s. 56). Repliken upprepas, men nu på allvar, som hans sista råd inför inträdet i arenan. Frasen ekar sedan flera gånger, och framstår slutligen som ett bisarrt stående skämt Katniss, Peeta och Haymitch emellan.

En annan viktig replik från Haymitch kommer efter att han nyktrat till något genom Katniss och Peetas handgripliga protester mot hans drickande: ”All right, I’ll make a deal with you. You don’t interfere with my drinking, and I’ll stay sober enough to help you [...] But you have to do exactly what I say” (HG, s. 58). Författaren låter Katniss tänka tillbaka på denna överenskommelse vid flera tillfällen under sin tid i arenan, både då hon följer den och då hon bryter den. Arbetar verkligen Haymitch för att hjälpa henne, eller har han fallit in i gamla vanor och ligger redlös i ett hörn? Stora delar av mörkret och tvivlet kring Haymitch ligger kvar.

Nära kopplat med Haymitchs betoning av att Katniss måste lyda hans råd är en annan av de tekniker författaren använder för att göra porträttet av Haymitch grått, nämligen presentationen av hans påverkan på, för att inte säga manipulation av, Katniss beteende. Till en början lyckas han inte speciellt bra. Detta kan ses när Haymitch inför Katniss inledande tv-framträdande förgäves föreslår ett antal olika personligheter som hon skulle kunna försöka ikläda sig. Till slut måste han inse att ingen av dem fungerar. Bättre går det dock under tiden i arenan, då Haymitch gång på gång påverkar Katniss beteende genom de sponsorsgåvor han skickar henne. De tydligaste exemplen ges under Katniss och Peetas tid i grottan. Genom de gåvor han skickar sänder han Katniss tydliga uppmaningar om att trappa upp den spelade romansen med Peeta. Att Katniss börjar lyckas tyda hans signaler syns i kommentaren ”Haymitch couldn’t be sending me a clearer message. One kiss equals one pot of broth” (HG, s. 261). En bekräftelse på att hon lyckas allt bättre ges efter att Haymitch skickat en festmåltid. Nu är hans styrning av Katniss så tydlig att hon tycker sig höra hans ord inom sig: ”Yes, *that’s* what I’m looking for, sweetheart” (HG, s. 302, förf. kurs.).

Haymitch som regissör för Katniss handlingar är det vanligaste sammanhanget vari denne karaktär nämns i forskningen kring Collins svit. Kritiska röster menar att författaren låter männen runt Katniss, bland andra Haymitch, manipulera bilden av det feminina i henne utan hennes medgivande.⁵⁴ Andra forskare ser på detta regisserande med blidare ögon. Då Haymitch är den som tydligast inser att ”perceptions are more important than reality” i Hungerspelen regisserar han Katniss för att han vet hur viktigt det är att få tittarna, och därmed sponsorerna, på sin sida.⁵⁵ Det är också Katniss gradvis ökade förståelse av övervakningen, som är det som gör spelen till

⁵⁴ Se t.ex. DeaVault 2012, s. 194; Eskin 2012, s. 181.

⁵⁵ Henthorne 2012, s. 102f.

en show, som leder till hennes ökade förmåga att tyda Haymitschs signaler.⁵⁶ Michael Macaluso & Cori McKenzie ser händelserna i grottan som exempel på att författaren visar att det faktiskt är Katniss som styr: ”The time that she spends nursing Peeta back to life, then, not only exemplifies the fact that agents besides the Capitol can enact pastoral power, but also that Katniss is able to mobilize Haymitch’s pastoral power in ways that benefit both her and Peeta”.⁵⁷ Vissa forskares kritiska blick på Haymitch som regissör, och andras mer positiva, ger indikationer på att Haymitch i sanning är en grå karaktär, som det inte är lätt att få grepp om.

Intressant i samband med porträttet av den föga charmige mentorn är också hans återkommande smeknamn för Katniss, ”sweetheart”, vilket irriterar henne enormt (HG, s. 106). Hon refererar även senare till namnet som hans ”patronizing endearment” (HG, s. 142). Denna tendens att förminska Katniss genom en klassisk härskarteknik gråfärgar hans porträtt ytterligare.

För Haymitschs del skapas alltså gråhet dels genom fokus på hans drickande, som utan tvekan tillför mörker, då det gång på gång hindrar honom från att vara en god mentor, och dels genom referenser till hans försök att manipulera Katniss beteende, vilka är mer svårtydda och därmed tydligt gråfärgande, då de både kan tolkas som sätt att hjälpa och att stjälpa.

Den vackre posören

Även om dagens författare i allmänhet tar avstånd från forna tiders schablonmässiga utseendebeskrivningar av svartmuskiga skurkar och vackra hjältar med gyllene mantlar, påverkar fokus och ordval i utseendebeskrivningen i påtaglig grad hur karaktären uppfattas. Utseendet är överlag det mest framträdande draget för porträttet av Finnick, och bidrar i hög grad till hur han görs till en grå karaktär, då hans skönhet används som avledande manöver av författaren. Genom att framställa honom som ytlig maskeras det verkliga djupet.

Finnicks förbluffande skönhet understryks gång på gång. Hans berömda havsgröna ögon uppmärksammas i Katniss första möte med denna ”living legend”, där hon även beskriver ”...his extraordinary beauty. Tall, athletic, with golden skin and bronze-colored hair and those incredible eyes” (CF, s. 208). Efter startskottet i arenan kliver han upp ur vattnet, ”glistening and gorgeous” (CF, s. 269). Även i andra extremt stressade situationer, som till exempel flykten ur den giftiga dimman, låter författaren berättaren återigen kommentera Finnick’s gröna ögon och bronsfärgade hår. Den återkommande betoningen av hans skönhet lägger ut ett villospår, som felaktigt pekar på att hans utseende är en av hans viktigaste egenskaper.

⁵⁶ Wezner 2012, s. 156.

⁵⁷ Macaluso & McKenzie 2014, s. 116.

Finnick maskeras inte bara genom sin skönhet, utan även genom sitt utstuderat flirtiga beteende, inte minst tydligt under öppningsceremonin. Katniss blir dock föga imponerad. Finnick's överlägsna stil understryks i berättarens ordval för att beskriva hans gång, när han "saunters off" (CF, s. 210). Även under träningsperioden är det den flirtige, inställsamme Finnick, som ständigt håller sig nära Katniss, som presenteras. Författaren vilseleder och gråfärgar porträttet av Finnick med en bild av en karaktär som fokalisatorn Katniss uppfattar som dryg och övertygad om sin egen oemotståndlighet.

Finnicks fördelaktiga utseende gav honom mängder med sponsorer i de sextiofemte Hungerspelen, och gjorde honom till hela Panems älskling. Katniss kommenterar inledningsvis med viss avsmak hans många partnerbyten som något han själv orkestrerar, vilket även det vilseleder från sanningen, nämligen att han utnyttjats å det grövsta av regimen. Jessica Miller anser att Collins på flera sätt framställer könsroller på ett otypiskt sätt. Ett av dessa, menar hon, är att den ende karaktär som ges beskrivningen "sexsymbol" (MJ, s. 11) är en man, nämligen Finnick.⁵⁸ Under öppningsceremonin är han klädd i endast ett nät, vilket speglar regimen tanke att "the more of Finnick the audience sees, the better" (CF, s. 209).

Porträttet av Finnick gråfärgas framför allt genom ett villospår med fokus på hans vackra yttre, vilket leder till ett inledande porträtt av en fåfång och flirtig odåga, som berättaren Katniss finner tämligen odräglig. Finnick som den vackre, flirtige och ytlige sexsymbolen maskerar på ett effektivt sätt hans kommande roll som en av de viktigaste medhjälparna.

Den nyckfulla exhibitionisten

Johanna vann sitt Hungerspel genom att spela "a sniveling, cowardly fool", för att maskera att hon egentligen "could kill viciously" (HG, s. 41). Bilden av en person som är bra på att förstå sig är alltså etablerad redan innan Johanna träder in i handlingen och detta nyckfulla drag är en teknik författaren använder för att göra Johanna till en grå karaktär. En annan teknik är återkommande referenser till Johannas och berättaren Katniss ovilja mot varandra.

Liksom Haymitschs drickande är ett negativt drag som gråfärgar porträttet, är Johannas temperament likaledes svårsmält, vilket kan kopplas till Pharrs analys av Katniss medhjälpare som komplexa och därför ibland svåra att tycka om.⁵⁹ Johannas handlingar under anslaget bygger upp en bild av henne som en person full av inneboende ilska. Detta visar sig vara ett statistiskt

⁵⁸ Miller 2012, s. 152.

⁵⁹ Pharr 2012, s. 223f.

drag, varför anslaget kan sägas vara okomplicerat. Faktumet att hon är så känslöfylld kan dock läggas till intrycket som skapats av hennes rykte, nämligen att hon inte är att lita på.

Johannas inneboende ilska syns under öppningsceremonin då hon i missnöje med sin träd-kostym kastar av sig den och åker upp i hissen helt naken. Detta beteende skulle också kunna tolkas som att hon vill chockera och ha uppmärksamhet, något som bekräftas genom att beteendet att klä av sig naken upprepas under träningen. Katniss blir också tydligt olustig av hennes uppträdande, något Peeta menar är uträknat, som en pik om Katniss egen oskuldsfullhet. Denna mobbningstendens och till synes elaka natur syns även i att hon är den som myntar öknamnen ”Nuts” och ”Volt” (CF, s. 230), men porträttet av henne kompliceras i arenan när hon ansluter till pakten tillsammans med just Wiress och Beetee, som hon gett dessa öknamn till.

Under öppningsceremonin inleder Johanna en konversation med Katniss om Cinnas fantastiska designval, vilket gör Katniss obekvämt, då hon känner att hon själv är dålig på denna typ av ”girl talk” (CF, s. 215). Den till synes vänskapliga gesten från den nyckfulla Johanna gråfärgar porträttet ytterligare. En spelare som kan spela svag för att maskera sin styrka kan säkerligen också spela vänlig för att maskera ont uppsåt.

Att Katniss och Johanna ogillar varandra råder det dock ingen tvekan om. Författaren låter Katniss beskrivning av hur Johanna intar föda domineras av negativt laddade beskrivningar av hur hon ”*gulps water and stuffs herself with shellfish*” (CF, s. 323, mina kurs.), och Johanna ger Katniss ”a look filled with loathing” (CF, s. 324). Fokaliseringen, som understryker berättarens avoga inställning mot Johanna, bidrar starkt till det grå porträttet.

När Johanna ansluter till pakten tillsammans med Beetee och Wiress förklarar hon för Katniss att detta skedde på order från Haymitch, som sagt henne att detta var sättet att bli allierad med Katniss, som uttryckt att hon vill bilda pakt med just dessa två. Porträttet av Johanna kompliceras genom att hon visar förmåga till taktiskt spel. Frågan om hon går att lita på kvarstår dock. Vill hon verkligen bilda pakt med Katniss, som hon kallar för ”brainless” (CF, s. 336)?

Författaren fortsätter att genom den opålitliga berättarens kommentarer lägga ut små, välvalda detaljer i texten för att bygga upp porträtten av sina grå bikaaktörer. Gråfärgningen av Johanna sker genom att hon presenteras som nyckfull, med en argsint natur och med återkommande referenser till den dåliga stämningen mellan henne och fokalisatorn Katniss.

Det goda ledaralternativet?

Berättarens avoga inställning gäller även Coin, men här bidrar inte detta grepp till att maskera en egentligen god karaktär, utan här skapas det grå genom en sorts dubbelbluff, baserad på att

läsaren är obenägen att lita på den traumatiserade berättaren, i detta läge skadad av två Hungerspels. Katniss är känslomässigt söndertrasad och säger sig hata ledarna i Tretton, på samma sätt som hon hatar alla nu, inte minst sig själv (MJ, s. 8). Läsaren har nu vid ett flertal tillfällen, inte minst i porträtten av Haymitch, Finnick och Johanna, fått erfara att Katniss, som Zimmerman Jones konstaterar, har oerhört svårt att identifiera sina medhjälpare.⁶⁰ Är Coin möjligen ännu en i raden av medhjälpare som Katniss är oförmögen att lita på? Tvivel sås kring lämpligheten av att alls lita på berättarens beskrivningar, och detta bidrar i hög grad till gråheten i porträttet av Coin. Berättaren är sviten igenom på sin vakt mot Coin, men läsaren släpper endast ovilligt de förhoppningar som knyts till henne på grund av hennes roll som upprorets ledare. Genom trilogins två första delar har President Snow tydligt porträtterats som ett odjur som till varje pris måste fräntas sin makt. Vem ska ersätta honom, om inte rebellernas ledare?

Coin presenteras framför allt genom sin avvaktan och tystnad. Kelley Wezner kopplar hennes återkommande betraktande av Katniss till verkets övervakningstema, och menar att Coin ”embodies the characteristics of the panopticon she governs”.⁶¹ Att Coins avvaktan är en statisk kvalitet understryks genom att Katniss beskriver hennes uppträdande i samband med att Katniss går med på att spela Härmskrikan som att hon är ”as impassive as ever” (MJ, s. 38, min kurs.).

En intressant ordväxling mellan Katniss och Coin inträffar i samband med Katniss besked. Coin är först ovillig att gå med på Katniss krav att Peeta och övriga överlevande hungerspelsdeltagare som hålls fångna av regimen ska ges full amnesti. En kort viljornas kamp utspelas, och Coin får ge sig, och tvingas dessutom lova att presentera benådningen i ett offentligt tal. Författaren låter alltså den första direkta muntliga konfrontationen mellan Coin och Katniss sluta till Katniss fördel. Detta är dock bara början på maktkampen dem emellan. I sitt tal lägger Coin till att om inte Katniss fullföljer sin plikt kommer hon och de fyra med amnesti att straffas. Katniss inser direkt att Coin satt henne i en fälla: ”In other words, I step out of line and we’re all dead” (MJ, s. 58). Bilden av Coin blir mer komplicerad, gråare, av vetskapen att hon genom sitt offentliga tal satt huvudpersonen i detta skruvstäd.

Det grå porträttet mörknar allt mer, då Coin gång på gång handlar på tvivelaktiga sätt. Hon vill till exempel förbjuda Katniss att delta i striderna mot huvudstaden, då hon tycker att hon redan gjort sitt jobb, då hon som Härmskrikan enat distrikten. Detta tyder på att hon, precis som Snow, endast utnyttjar Katniss för sina egna syften. Hon låter också den hjärntvättade Peeta,

⁶⁰ Jones 2012, s. 245.

⁶¹ Wezner 2012, s. 152.

som tidigare försökt döda Katniss, ansluta till grupp 451. Detta beslut pekar på Coins inställning, vilket visas i Katniss reflektion "I'm of more use to her dead than alive" (MJ, s. 261). En karaktär som konspirerar för att avliva hjälten är avgjort svår att lita på.

Överlag fortsätter beskrivningen av Coin att steg för steg leda bort från alla illusioner om att hon skulle kunna vara ett gott ledaralternativ, och Katniss ovilja mot att överlämnas till "that woman" (MJ, s. 332) späder på den negativa bilden. När det klarnar att Snow och Coin bara är två sidor av samma mynt ökar mörkret i berättelsen i sig. Allt tycks hopplöst. En avgörande händelse precis innan verkets klimax är bombningen som dödar barnen och sjukvårdarna utanför President Snows palats. Misstankarna om att det är Coin som är skyldig till denna handling varken bekräftas eller dementeras, vilket också är ett gråfärgande drag från författaren. Texten stökas till och ger inga definitiva svar.

Coins porträtt görs alltså grått genom en dubbelbluff i karaktärsbeskrivningen, då hon genomgående presenteras med negativa associationer, men med allt tydligare indikationer i texten kring att berättaren Katniss är traumatiserad och otillräknelig. Då Katniss oförmåga att identifiera sina medhjälpare upprepats i (minst) tre porträtt ligger det nära till hands att tolka Katniss vaksamhet mot rebelledaren Coin som ännu ett exempel på att berättaren mist förmågan att identifiera sina hjälpare.

Jämförelser med det goda

Gråhet hos en karaktär kan också skapas genom de jämförelser som görs gentemot andra karaktärer, både genom spegling och kontrast. Genom att spegla karaktären mot en annan karaktär som redan etablerats som god ljusnar porträttet, och följaktligen kan kontrastverkan mot en redan etablerat god karaktär tillföra ökat mörker. Den goda karaktär som oftast används som jämförelsegrund är Katniss, men det görs även jämförelser med folket i Distrikt 12.

Förhållandet mellan Katniss och Haymitch är komplicerat. De är ständigt i luven på varandra och Katniss uttrycker avsky mot honom för hans drickande och hans bristande ansvarstagande som mentor. Genom hela verket understryks dock gång efter gång likheter mellan Katniss och Haymitch, vilket skingrar delar av mörkret kring mentorn. Författaren låter den första att notera denna likhet vara Peeta. Berättarens reflektion kring detta kopplar samman den påstådda likheten med Haymitchs kommunikationsförmåga: "It's funny. Haymitch and I don't get along well in person, but maybe Peeta is right about us being alike because he seems able to communicate with me by the timing of his gifts" (HG, s. 305). Författaren fortsätter att lyfta fram likheter mellan Haymitch och hans adept. I trilogins andra del säger Katniss att hon och

Haymitch kan tala ”in a kind of shorthand now” (CF, s. 168), vilket understryker hur lika de är, och hur väl de förstår varandra.

Ett viktigt avgörande är när Haymitch ska rösta i Coins omröstning om ett sista Hungerspel. Inför hans svar tänker Katniss: ”This is the moment, then. When we find out exactly just *how alike we are*, and how much he truly understands me” (MJ, s. 370, min kurs.). Som en tydlig spegling av hur Katniss i arenorna läst Haymitchs signaler låter nu författaren Haymitch läsa Katniss signaler, och rösta med henne. Detta visar att Haymitch kanske är den enda, förutom Katniss, som inser att Coin är den verkliga och den farligaste fienden.⁶²

För både Finnick och Johanna används också tidigt jämförelser med Katniss för att komplicera det överlag negativa intryck som getts i anslaget, och som presenterat Finnick som ytlig och Johanna som nyckfull. Dessa negativa intryck förbättras, görs ljusare grå, genom att jämförelser görs mellan de blivande motståndarna och huvudpersonen Katniss.

En återkommande spegling mellan Finnick och Katniss betonar likheten i deras känslor för sina närmaste. Både Finnick och Katniss plågas i arenan av att tvingas höra på sina älskades skrik. Två av deras kära tillfångatas också under en tid av huvudstaden, och används som lockbete mot dem. Det finns även en likhet i relationerna mellan Katniss och Prim å ena sidan och Finnick och Mags å den andra.⁶³ I båda fallen framställs Katniss och Finnick som den starke, som efter bästa förmåga försöker skydda den svagare.

En mycket stark spegling mellan Finnick och Katniss visas i Finnicks dödsögonblick. Medan han slåss för att låta de andra medlemmarna i grupp 451 undkomma delar Katniss hans medvetande: ”It’s as if I’m Finnick, watching images of my life flash by. The mast of a boat, a silver parachute, Mags laughing, a pink sky, Beetee’s trident, Annie in her wedding dress, waves breaking over rocks. Then it’s over” (MJ, s. 312f). De många jämförelserna med Katniss lyfter fram Finnicks positiva egenskaper och tillför ljusare nyanser till hans grå porträtt.

Även vad gäller Johanna lägger författaren in en ledtråd om denna nyckfulla motståndares kommande positiva koppling till Katniss genom att tidigt nämna en likhet dem emellan. Segrarna i de tidigare Hungerspelen är betydligt oftare pojkar än flickor.⁶⁴ Johanna är, liksom Katniss, den enda överlevande kvinnliga segraren från sitt distrikt (CF, s. 191). Denna likhet pekar på dessa båda karaktärers förmåga att överleva, även när oddsen tydligt är emot dem.

I resten av sviten uppmärksammas dock vid flera tillfällen kontraster mellan Johanna och Katniss, vilket tillför mörker i porträttet. Berättaren Katniss kommenterar att Johanna är

⁶² Jones 2012, s. 247.

⁶³ Averill 2012, s. 169.

⁶⁴ Henthorne 2012, s. 50.

”naturally opposed to liking anything I suggest” (CF, s. 326) och att fiendskapen dem emellan hotar att när som helst kapa de lösa band som byggts upp i den konstruerade pakten, genom att Katniss känner att ”it’s just a matter of time with Johanna and me. Before one of us offs the other” (CF, s. 328). Här tillåter presensberättandet ett falskt spår, vilket också ökar mörkret och tvivlet. Misstron dessa två karaktärer emellan är djup och ömsesidig.

Johanna kontrasteras inte bara mot Katniss, utan också mot de andra medlemmarna i pakten; Johanna är olik dem alla. När Finnick och Katniss plågas av sina älskades skrik i arenan förklarar Johanna att detta inte är en taktik regimen kan använda mot henne: ”I’m not like the rest of you. There’s no one left I love” (CF, s. 347). Regimen har låtit döda hela hennes familj. Dessa ord från Johanna ekar i Katniss huvud vid senare tillfällen, och efter Johannas sammanbrott i Tretton reflekterar Katniss kring hennes situation: ”No family. No friends. Not so much as a token from 7 to set beside her regulation clothes in her anonymous drawer. Nothing” (MJ, s. 254). På detta sätt framställs Johanna som Katniss mörka spegelbild, en människa med ett ännu sorgligare öde än Katniss, vilket på ett paradoxalt sätt lättar upp mörkret i hennes porträtt då empati skapas, men samtidigt ökar det totala mörkret i berättelsen.

Kontrastverkan är det bärande stilmedlet i den inledande utseendebeskrivningen av Coin. Författaren skapar en parallell till Coins tysta iakttagande av Katniss när hon låter Katniss betrakta och beskriva Coin. Hon sägs vara i 50-årsåldern, och utseendebeskrivningen domineras av Katniss beskrivningar av hennes hår och ögon. I beskrivningarna av håret används jämförelser med det onda, varför dessa delar analyseras i nästa avdelning. Ögonen sägs vara mycket ljus grå, men inte av den gråa färg som många av människorna i Sömmen har. De här ögonen har nästan all färg sugits ut ur. De är grå som ”slush” (sv. snöslask), som man vill ska smälta bort (MJ, s. 10).

För att beskriva ögonfärgen används alltså en uttalad kontrast mellan Coin och en grupp människor som tydligt etablerats som positiv. Att kontrastera rebelledaren mot de enkla, rejäla människorna i Sömmen drar en tydlig skiljelinje mellan Coin (Distrikt 13) och Katniss (Distrikt 12). Även färglösheten och liknelsen med snöslask ger negativa konnotationer.

Genom att spegla och/eller kontrastera de grå karaktärerna mot etablerat goda karaktärer, som Katniss och folket i Sömmen, stökar författaren till personporträtten ytterligare. Emfas kring karaktärernas likheter med Katniss lättar upp mörkret och gråheten i porträtten av Haymitch och Finnick. För Johannas del används jämförelser med Katniss på ett ambivalent och gråfärgande sätt, då både spegling och kontrast används. Coins porträtt mörknar genom kontrastverkan mellan henne och människorna i Katniss hemdistrikt.

Jämförelser med det onda

På samma sätt som jämförelser med positiva karaktärer kan användas för att både skapa och skingra mörker kring de grå karaktärerna kan jämförelser, både speglingar och kontraster, med karaktärer med negativa kopplingar också de skapa både ljus och mörker. I jämförelser av detta slag används framför allt President Snow och/eller regimen i sig som jämförande element.

För att under trilogins senare delar stärka den mer positiva bilden av Haymitch kontrasterar författaren honom mot negativa och onda karaktärer. Detta sker till exempel under banketten efter Katniss och Peetas seger. När Katniss ibland skymtar Haymitch i folkvimlet känns det ”reassuring”, men att skymta Snow känns ”terrifying” (HG, s. 365). Kontrastverkan i berättarens ordval, adjektiv med i det ena fallet tydligt positiv och i det andra lika tydligt negativ konnotation, är slående. Katniss påpekar också att Haymits ögon är mörkt grå, ”Seam eyes” (MJ, s. 78). Detta ger möjlighet till en indirekt jämförelse med Coins slaskgrå ögon. Så kontrasteras den oborstade men i grunden gode mentorn både mot verkets förste och andre skurk.

Kontrastverkan är, som sagt, det bärande stilmedlet i utseendebeskrivningen för President Coin. Håret är grått, axellångt och inte uppsatt. Katniss säger sig vara fascinerad av Coins hår, som tycks helt perfekt (MJ, s. 10). I nära anslutning till beskrivningen funderar berättaren ironiskt kring om håret kanske är en peruk. Kontrasterna är både uttalade och underförstådda. Coins enkla frisyr öppnar för en indirekt jämförelse med beskrivningarna av huvudstadsbornas invecklade och ibland rent löjeväckande håruppsättningar. Kontrasten mot de utseendefixerade människorna i huvudstaden, samt fokuseringen på hårets perfekta kvaliteter, kan ge positiva konnotationer. Kanske är Coin den perfekta ledaren, den totala motsatsen till människorna i huvudstaden? Denna effekt kompliceras dock genom berättarens tvivel kring om håret ens är äkta, vilket ger en misstanke om att Coin själv kanske inte heller är så äkta. Det grå håret och de grå ögonen gör henne till en både bokstavligt och bildligt grå karaktär. Ordvalet snöslask i ögonbeskrivningen kan ses som en ordlek från författarens sida, med avsikt att redan i anslaget etablera länken mellan Coin och Snow.⁶⁵

Även i beskrivningen av Coins handlingar används kontraster. Den handling som tidigt uppmärksammas för President Coin är hennes avvaktan. Katniss säger att alla i Tretton pratar med henne, underförstått försöker övertala henne att bli Härmskrikan. Alla utom Coin, som bara tittar på henne. Att Coin inte är en del av övertalningsmaskineriet skulle möjligen kunna ses som positivt. En förhoppning kan väckas om att Coin kommer att låta Katniss bestämma själv snarare än att bli tvingad att spela ännu en roll. Troligare är dock att Coin ses som mer

⁶⁵ Ibid, s. 121.

aktivt avvaktande. Det är hon som är president och ledare i Distrikt 13, och hon har gett de andra rebellerna order om att övertala Katniss att bli Härmskrikan. Coin låter andra göra jobbet.

Ytterligare en kontrast i anslaget för Coin ges i den grå miljön i Distrikt 13. Katniss konstaterar tidigt att "[i]n some ways, District 13 is even more controlling than the Capitol" (MJ, s. 36), vilket om igen pekar på att även Coin själv förmodligen inte är ett spår bättre än Snow. Anthony Pavlik påtalar, med hänvisning till Eco, att både Snows och Coins regimer presenteras som fascistiska, och att det är "little difference [...] between the political games of repressive control on the one hand and manipulated consent on the other".⁶⁶

En effektiv spegling mellan Coin och flera etablerat onda karaktärer understryks i Katniss reaktion på Coins tal som lovar att ge de fängslade hungerspelsdeltagarna amnesti, men bara om Katniss spelar sin roll som Härmskrikan till belåtenhet. I direkt anslutning till denna passage reflekterar Katniss kring sin känsla att Coin bara är ännu en i raden av människor som försöker använda henne för sina egna syften, vilket måste ses som ett av svitens huvudteman: "First there were the Gamemakers [...] Then President Snow [...] Next, the rebels [...] And now Coin" (MJ, s. 59). Speglingen av Coin mot spelledarna och Snow stör förhoppningen om den goda rebelledaren, även om den förmedlas av en tydligt traumatiserad och opålitlig berättare.

En sista jämförelse mellan Coin och Snow står att finna i Coins förfarande vad gäller Snows fängslande. Istället för att, som Katniss trott skulle ske, sätta honom i "the deepest dungeon that the Capitol had to offer" låter hon honom sitta i husarrest i sitt vackra växthus (MJ, s. 355). Katniss antar att det är för att tydliggöra att "presidents [...] get special treatment" (MJ, s. 356). Revolutionens ideal sitter uppenbarligen inte i Coins ryggrad, och författaren påvisar än en gång Coins likhet med den nu störtade diktatorn.

Jämförelser med etablerat onda karaktärer används alltså huvudsakligen i de grå personporträtten med två skilda effekter. För Haymitschs del bidrar de till att skingra en del av mörkret i hans porträtt, då kontraster mellan honom och det onda uppmärksammas. För Coins del görs återkommande jämförelser med det onda vilket gör att hennes porträtt tillförs allt mer mörker vartefter historien utvecklar sig. Från anslag till vändpunkt återkommer speglingar mellan Coin och Snow och/eller regimen, vilket bidrar till att göra porträttet av Coin grått.

⁶⁶ Pavlik 2012, s. 35.

Vändpunkt

En karaktär vars porträtt gråfärgats av författaren för ökad komplexitet, ges så småningom en vändning, då det slutgiltigt står klart vilken sida karaktären står på. Intrycket av karaktären kan därmed ta en ny riktning. I följande avdelning studeras hur denna vändpunkt skildras för de fyra utvalda bikaraktärerna.

Handlingen som definierar vändpunkten för Haymitch utförs inte av honom själv, utan av Katniss. Efter att hon lappats ihop av regimens läkare efter de sjuttiofjärde Hungerspelen får hon slutligen träffa sitt team. När hon ser Effie, Cinna och Haymitch redo att möta henne skriver författaren: "I run for them and surprise even myself when I launch into Haymitch's arms first" (HG, s. 352). Detta visar att trots Katniss och Haymitchs svårigheter att dra jämnt är det honom, mentorn som mot alla odds hjälpt henne genom Hungerspelen, hjälten väljer att omfamna i denna känslomässiga stund. En intressant replik från Haymitch i direkt anslutning till vändningen är att Katniss nu känner att han kallar henne "sweetheart" utan sarkasm (ibid.), vilket ytterligare lättar upp gråheten kring honom, då tilltalet tidigare irriterat Katniss.

Finnicks vändpunkt ligger relativt tidigt i hans del av berättelsen. I arenan byts den flirtige och självgoode Finnick ut mot en betydligt mer pålitlig och handlingskraftig person. De beskrivningar Katniss senare ger i en tillbakablick är träffande: Från att hon sett honom som "the decadent Capitol heartthrob" har han nu förvandlats till "the enigmatic ally" (MJ, s. 240). Författaren ger en ledtråd om hans nära förestående vändpunkt i sägessatserna, när berättaren uppfattar att han nu ger order med en "powerful voice", helt olikt hans vanliga "seductive purr" (CF, s. 270). Vändningen kommer när han återupplivar Peeta med hjälp av hjärt- och lungräddning när Peeta fått en kraftig elstöt (CF, s. 280f). Denna handling gör att Katniss börjar fundera kring vem Finnick egentligen är, och efter att han också gjort en avgörande insats i den giftiga dimman reflekterar hon: "I stare into the night, thinking of what a difference a day makes. How yesterday morning, Finnick was on my kill list, and now I'm willing to sleep with him as my guard" (CF, s. 314). Detta citat visar att Katniss är kapabel till "intelligent practice".⁶⁷ Även om hon först inte alls gillar Finnick inhämtar hon ny information genom att observera, utvärderar situationen, formar en ny hypotes och handlar slutligen därefter.

Fokalisatorn Katniss syn på Johanna förändras radikalt genom en av hennes repliker i arenan. Mitt i en tystlåten diskussion bland paktens deltagare om hur regimen kan och inte kan tänkas använda deras familjemedlemmar för att öva utpressning mot dem ropar Johanna, med tydlig och ironisk avsikt att låta kamerorna höra det: "Whole country in rebellion? Wouldn't

⁶⁷ Henthorne 2012, s. 84.

want anything like that!” (CF, s. 346). Katniss reaktion på denna uppenbara upproriskhet är det som tydligast definierar denna passage som Johannas vändpunkt: ”My mouth drops open in shock. No one, ever, says anything like this in the Games [...] But I have heard her, and *can never think about her again in the same way*. She’ll never win any awards for kindness, but she certainly is gutsy” (CF, s. 346f, min kurs.). Kommentaren sammanfattar på ett bra sätt Johannas gråhet. Hennes personlighet gör henne svår att tycka om, men det mod författaren låter fokalisatorn tolka in i hennes ord inger respekt. Mörkt och ljust blandas till grått.

Coins avgjort viktigaste replik, som definierar vändpunkten för denna karaktär och visar att ”leaders of the ’good side’ are essentially no different from leaders of the ’bad side’”⁶⁸ i Collins verk, faller i samband med det möte hon kallat de kvarvarande segrarna till efter att huvudstaden intagits: ”What has been proposed is that in lieu of eliminating the entire Capitol population, we have a final symbolic Hunger Games, using the children directly related to those who held the most power” (MJ, s. 369). Hon ber sedan segrarna rösta mellan de gruvliga förslagen.

Detta schackdrag från Coin, och Katniss reaktion på det, kommenteras flitigt i forskningen kring Hungerspelsromanerna. Det råder konsensus kring att detta är författarens yttersta bevis för att Coin inte är ett spår bättre än Snow. Adam Barkman sammanfattar det hela som att ”the actions she took to win have turned her into someone no less vicious than the tyrant she vanquished”.⁶⁹ Coin tror att Katniss sorg över Prim kan göras om till ett vapen, men Katniss inser att en regim som är villig att offra barn aldrig kan vara god. Läsaren kan förvånas över att Katniss röstar för ett sista Hungerspel, och det är meningen, skriver Outterson Murphy. Detta ger henne möjlighet att bära vapen i Coins närhet, och därmed kunna lönnmörda henne, något hon gör för att hon hellre skyddar Panems framtida barn än att ta hämnd.⁷⁰

Det har framkommit få läsarreaktioner på att Katniss skjuter Coin.⁷¹ Kanske är läsaren i detta läge benägen att hålla med Henthornes tankar om att Katniss har lärt sig genom erfarenhet att hämnd låter våldet regera. Hon handlar därför intelligent snarare än känslomässigt när hon dödar Coin och skapar möjligheten för en nystart. ”No longer a piece of anyone else’s games, Katniss takes definitive action because to do any less would be unethical”.⁷² Författaren låter Coins avgörande replik föra rebelledaren över gränsen från en grå till en ond karaktär.

⁶⁸ Soter 2014, s. 125.

⁶⁹ Barkman 2012, s. 271.

⁷⁰ Murphy 2012, s. 205f.

⁷¹ Soter 2014, s. 132.

⁷² Henthorne 2012, s. 81 och 91.

Zimmerman Jones betoning av Katniss återkommande svårigheter att identifiera och lita på sina medhjälpare⁷³ leder till en vaksamhet från berättaren, vilket tydligt bidrar till karaktärernas gråhet. Vändpunkterna klargör dock vilken sida de står på. Katniss visar med en spontan kram efter sitt första Hungerspel att hon nu ser på sin mentor Haymitch med blidare, om än inte helt övertygade, ögon. När Finnick räddar livet på Peeta i den andra arenan blir han en allierad som Katniss och Peeta bildar en pakt med. Johannas uppenbart upproriska uttalande i arenan leder till att berättaren Katniss, något motvilligt, släpper betydande delar av sin ovilja mot henne. Författaren visar med olika medel att här har vi karaktärer att räkna till den goda sidan. Coins vändning har motsatt effekt. När hon föreslår ett avslutande Hungerspel grusas det sista hoppet om att hon, trots den opålitliga berättarens idoga ledtrådar om motsatsen, skulle kunna vara ett gott ledaralternativ. Vändningen visar att hon är en ond karaktär. I samtliga fall gör vändpunkten att intrycket av de grå karaktärerna får en ny riktning.

Humor

Ett återkommande och något oväntat grepp i de grå porträtten är humor. Användningen av humor uppmärksammas inte i någon större utsträckning i forskningen kring Hungerspelsserien och är därför angelägen att lyfta fram.

De grå porträtten av Finnick och Johanna görs båda ljusare med hjälp av humor och beskrivningar av gemensamma skratt dessa karaktärer och Katniss emellan. Särskilt intressant är att studera hur det är just de egenskaper hos karaktärerna som använts i de vilseledande och gråfärgande manövrarna, som senare används för att locka till munterhet. För Finnick's del används det tidigare framträdande och vilseledande draget med fokus på hans vackra yttre och hans flirtiga stil under senare delar av sviten som ett humoristiskt inslag. Exempel på detta är när Katniss skojar med honom om att den geggiga salvan de fått för att läka sina sår gör till och med honom ful och när han skämtsamt gör en utstuderat provokativ pose i bara underkläderna.

På liknande sätt används även för Johanna ett av de drag som tidigare används för att gråfärga karaktären, i detta fall hennes otrevliga sätt, efter vändpunkten i humoristiska beskrivningar med syfte att framkalla munterhet. Katniss delger insikten att "most of her ferocity is in her abrasive attitude" (MJ, s. 254f), och utstår både "motivational insults" (MJ, s. 235) och finner sig i att vara "the target of every bit of colorful bit of profanity District 7 has to offer" (MJ, s. 237) under träningen i Tretton. Detta ger exempel på hur humoristiska effekter skapas

⁷³ Jones 2012, s. 245.

med hjälp av oväntade kontraster. Kombinationen av negativt laddade substantiv, som förolämpningar och svordomar, och positivt laddade adjektiv, som motiverande och uppiggande/färgglada, lyfter fram ironin i kommentarerna och bäddar för den humoristiska effekten.

I Haymitschs fall blir de humoristiska effekterna snarast tragikomiska, till exempel när de nervösa Katniss och Peeta inför sin första parad, iförda eldkostymer, konstaterar att det nog är tur att Haymitch inte är på plats, då någon som är så indränkt i alkohol som han lätt skulle kunna självantända i denna miljö. Även här används alltså ett av karaktärens negativa drag i ett humoristiskt sammanhang, även om den tydligaste effekten är att understryka ungdomarnas starka nervositet. De återkommande beskrivningarna av Haymitschs raglande, drickande och hojtande skulle överlag kunna ses som en humoristisk effekt med slapstick-effekt, men hans alkoholiserade tillstånd presenteras totalt sett som ett negativt drag, då fokalisatorn Katniss är tydligt medveten om hur det försämrar hans förmåga att vara en väl fungerande mentor. Även humor blir således ett stilmedel som kan gråfärga, inte bara lätta upp, då det inte alltid är enkelt att avgöra om det används för att locka till skratt eller förtvivlan.

Porträttet av Coin mörknar delvis genom hennes totala avsaknad av humor, vilket i sig kan ses som ännu en ledtråd om att Katniss negativa beskrivningar av henne bör tas på allvar. Ett exempel är när Haymitch fäller en ironisk kommentar som går henne helt förbi, beroende på att, som Katniss konstaterar, ”the subtleties of irony are often wasted in 13” (MJ, s. 138).

När Katniss skrattar tillsammans med en annan karaktär uttrycks vidare vid flera tillfällen tankar som suddar ut gråhet och leder till ett mer positivt porträtt av bikaaktären i fråga. På så vis ljusnar bilden av Finnick efter att han och Katniss skrattat åt ett gemensamt spratt mot Peeta, och Katniss tänker ”maybe Finnick Odair is all right. At least not as vain or self-important as I’d thought. Not so bad at all, really” (CF, s. 317). En liknande effekt, där Katniss känner mer positiva känslor för en karaktär hon på det stora hela är på sin vakt emot, uppkommer när hon konstaterar att Haymitschs sarkastiska sätt att hantera hennes eget dåliga uppträdande mot spelledarna faktiskt muntrat upp henne, och de skrattar tillsammans.

Skämtsamhet och gemensamma skratt används även i Johannas fall som ett sätt att signalera begynnande och/eller fördjupad vänskap mellan Katniss och en tidigare fruktad eller opålitlig karaktär. Efter att Johanna i arenan vid upprepade tillfällen gett Katniss blickar fyllda av avsky ger hon henne istället en blick som är ”almost approving. No, not approving. But maybe slightly pleased” (CF, s. 349) när Katniss skrattar åt ett av hennes råa skämt. Även i rebellstaden ges ett exempel på denna teknik. När det bestämts att Katniss och Johanna ska dela rum undrar Johanna ironiskt om inte Katniss är rädd att hon ska ta kål på henne medan hon sover, vilket Katniss kontrar med ”Like I couldn’t take you” (MJ, s. 239). Detta är ett skämt precis i Johannas smak,

och det för de två tydligt närmare varandra i ett gemensamt skratt. Så blandar författaren ljusare nyanser även i Johannas grå porträtt.

Användning av humor är alltså även det en teknik som används i uppbyggnaden av de grå porträtten. Humor används framför allt för att avlägsna tidigare skapat mörker, och därmed lätta upp gråheten genom att tillföra ljus. Mest framträdande är draget i porträtten av Finnick och Johanna, där den karaktäristik som tidigare understrukits för att skapa en negativ bild av bifi-guren, nämligen Finricks fåfänga och Johannas otrevliga sätt, återanvänds med humoristiskt syfte. Det visas också hur gemensamma skratt dessa karaktärer och Katniss emellan bättrar på deras respektive relationer. Humor används dessutom i porträttet av Haymitch med en tragikomisk effekt, och Coins avsaknad av humor gör att porträttet av henne mörknar ytterligare. Användningen av humor kan sägas vara ytterligare ett drag som pekar på den genreblandning som Henthorne menar är en av de faktorer som på ett positivt sätt stökar till trilogin.⁷⁴

...och se'n då?

Vändpunkten innebär alltså att författaren slutligen avslöjat vilken sida de grå bikaraktärerna står på. Porträttet av Finnick är efter vändningen relativt okomplicerat, då han både i tal, handling och jämförelser kan ses som en god karaktär, en trogen medhjälpare. Abigail Mann menar att Finricks vilja att offra sitt liv för revolutionen gör honom till en altruistisk karaktär.⁷⁵ Han används alltså som en grå karaktär endast fram till vändningen. Då Coins vändpunkt nästan omgående följs av hennes död saknas anledning att analysera huruvida hennes porträtt även efter vändningen förblir grått. Det kan dock konstateras att författarens teknik att under hela Coins medverkan låta berättaren uttala sig negativt om henne genomgående ökar mörkret och spänningen i verkets avslutande del. Porträtten av Haymitch och Johanna finns det dock anledning att fortsätta studera även efter deras respektive vändpunkter, då dessa karaktärer fortsatt framstår som tydligt grå sviten igenom.

Trots att Katniss steg för steg litar allt mer på sin mentor är porträttet av Haymitch efter den kram som utgör vändpunkten fortsatt komplicerat. Ett axplock av de direkta beskrivningar som ges av honom ger ett allt annat än soligt intryck. Han omtalas som ”surly, violent, and drunk most of the time” (CF, s. 10), ”[d]runken, cranky, confrontational Haymitch” (CF, s. 33), ”always out of sorts” (MJ, s. 104) och ”unkempt and unwashed” (MJ, s. 362). Att han trots detta

⁷⁴ Henthorne 2012, s. 6.

⁷⁵ Mann 2012, s. 105.

påtagliga mörker är en person Katniss kan lita på syns i kommentaren "[h]e's dreadful, of course, but Haymitch is my family now" (CF, s. 177).

En mängd handlingar han utför i resten av berättelsen bidrar även de till porträttets och textens mörker, då han ständigt växlar mellan berömvärt och klandervärt beteende. Han räddar Katniss när Gale blir piskad på torget, men skrattar henne rakt upp i ansiktet när hon presenterar sin plan på ett uppror. Han lovar Katniss att prioritera att hålla Peeta vid liv genom Kuvningen, men bestämmer över huvudet på Katniss och Peeta att de ska bilda pakt med den till synes oduglige Finnick. Vad gäller löftet att hålla Peeta vid liv ber Peeta Katniss under deras tid i arenan att fundera kring implikationerna av faktumet att Haymitch naturligtvis även lovat Peeta saker, med andra ord att prioritera Katniss liv, vilket måste leda till slutsatsen att han har ljugit för en av dem. Tvivel kring Haymitschs lojalitet kvarstår.

När han visar sig vara en del av rebellgruppen som haft som främsta uppdrag att få ut Katniss ur arenan tänker Katniss på hans hemlighetsmakeri som "[s]ubterfuges and deceptions" (CF, s. 387). Hon ser sveket från Haymitch som den värsta delen i konspirationen, då hon menar att det visar att han svikit både henne och Peeta "for a cause he pretended to have no interest in" (MJ, s. 22). Under tiden i rebellstaden avskyr Katniss tanken på att Haymitch återigen har kontroll över henne, men han är å andra sidan den som visar rebelledningen att Katniss endast kan vara användbar för dem om hon tillåts vara sitt oförställda och oregisserade jag. Hans viktigaste handling under slutskedet är att han röstar med Katniss för ett sista Hungerspel.

En replik med koppling till vad som redan sagts om Haymitch är hans upprepade råd "Stay alive" även inför inträdet i den andra arenan (CF, s. 260). Då hans viktigaste förmaning till Katniss i den första arenan var att hon skulle lyda hans order, har hans ton mildrats inför inträdet i den andra arenan. Nu lägger han efter rådet om att inte dö till "remember who the enemy is" (ibid.). På liknande sätt som uppmaningen att lyda order ekar i Katniss huvud under tiden i den första arenan ekar dessa ord från Haymitch under klimaxscenen i den andra arenan (CF, s. 378). Frasen uppmärksammas också i paratexten, då "The enemy" är rubriken på *Catching Fires* tredje och avslutande avdelning.

Vikten av Haymitschs ord understryks alltså genom att de upprepas, som minnesfragment förmedlade i kursiv stil, vid kritiska händelser, vilket kan ses som att författaren betonar hans roll som vis mentor, som sitter inne med de rätta svaren. Bilden av den gode mentorn komplieras och gråfärgas dock om igen genom flera av hans repliker under tiden i rebellstaden, där han hånfullt skrattar åt Katniss misslyckade försök att spela Härmskrikan och säger "And that, my friends, is how a revolution dies" (MJ, s. 72) och har upprepade gräl med Katniss om hennes ordervägran. Katniss slutliga vägran att följa Haymitschs manus efter attacken mot Nöten är

författarens bevis för att Katniss nu slutligen står på egna ben, och vägrar att spela en roll, oavsett vem som tilldelat henne den.⁷⁶ Haymitschs tal fortsätter att bidra till gråfärgningen efter vändpunkten.

Även porträttet av den nyckfulla och otrevliga Johanna förblir grått verket igenom. En viktig handling, som på flera sätt gör porträttet av henne fortsatt grått, är när hon attackerar Katniss med en kniv i arenan (CF, s. 371f). Haymitch förklarar senare att syftet med attacken var att underlätta hennes fritagning. Att Katniss har svårt att glömma händelsen understryks i den presentation som ges av Johanna i början av del tre, där det tre gånger återupprepas att Johanna attackerade Katniss i arenan. Hänvisningar till attacken finns med långt in i berättelsen, när Katniss berättar: ”The white curtain that divides my bed from the next patient’s whips back, and Johanna Mason stares down at me. At first I feel threatened, because she attacked me in the arena. I have to remind myself that she did it to save my life. It was part of the rebel plot. But still, that doesn’t mean she doesn’t despise me” (MJ, s. 219).

Oviljan mellan Katniss och Johanna kvarstår, men mildras under tiden i rebellstaden, då de så småningom blir rumskamrater och även genomgår soldatträning tillsammans. Författaren skapar empati för den överlag otrevliga Johanna när det avslöjas att hon under sin fångenskap i huvudstaden genomgått tortyr.

Johanna fortsätter även efter vändpunkten att häva ur sig otrevligheter, vilket gör att delar av hennes gråhet kvarstår, på liknande sätt som för Haymitch. Till exempel erkänner hon öppet att hon avskyr Katniss, och ber henne att ”[p]lease feel free to take this personally” (MJ, s. 221), och hon kallar den hjärntvättade Peeta en ”evil-mutt version of [him]self” (MJ, s. 243).

Även efter vändpunkterna fortsätter två av de studerade karaktärerna att vara tydligt grå. Både Haymitch och Johanna fortsätter sviten igenom att handla och uttala sig på ett sätt som är omväxlande positivt och negativt, vilket gör att de kan ses som rakt igenom grå karaktärer.

⁷⁶ Henthorne 2012, s. 72.

Avslutning

Collins Hungerspelssvit är mörk på flera plan. Händelserna i sig är tragiska, miljön mardrömslik, skurkens hjärta förhärdad, och de teman som aktualiseras speglar allvarliga frågor i vårt samhälle. Min uppsats visar att även porträtten av vissa av bificurerna, de som här kallas grå bikaaktärer, är ett element som bidrar till att skapa komplexitet och ett mer mångfacetterat mörker. De grå karaktärerna har flera gemensamma nämnare. De är alla runda och dynamiska. De visar sig också alla vara något annat än förväntat. Teknikerna författaren använder i personporträtten lättar ibland upp och skapar ljus, vilket leder till ljusare grå nyanser, och tillför ibland avgrundsdypt mörker, vilket leder till att det redan grå mörknar ytterligare. Genom beskrivningar med positiva eller negativa konnotationer differentieras gråskalan ytterligare.

Nedan följer en sammanfattning av uppsatsen, följt av en avslutande diskussion.

Sammanfattning

Studiens syfte är att bidra med kunskap om hur porträtten av fyra utvalda grå bikaaktärer, Haymitch Abernathy, Finnick Odair, Johanna Mason och Alma Coin, byggs upp och bidrar till att göra Collins Hungerspelssvit både komplex och intressant.

Den narratologiska analysen, med stöd i Rimmon-Kenans modell, visar att karaktärernas namn i vissa fall leder till positiva konnotationer och i andra fall negativa. Effekterna uppnås genom ljudlikheter, allusioner och ursprungsbetydelser. Den miljö karaktärerna kopplas samman med ökar mörkret i Haymitchs, Johannas och Coins fall, och minskar det i Finnicks. Den mest framträdande vilseledande manövern som används för att gråfärga var och en av de undersökta karaktärerna är för Haymitch ett fokus på hans drickande och hans manipulation av Katniss, för Finnick betoningen på hans skönhet och flirtiga stil, för Johanna emfas kring hennes nyckfullhet och otrevliga sätt och för Coin en dubbelbluff som skapar spänningar mellan läsarens förväntningar och den opålitliga berättarens utsagor. Speglingar och kontraster, både mot det goda och det onda, används för samtliga undersökta bikaaktärer. Detta tillför och skingrar mörker ytterligare i de grå porträtten. I vändpunkterna klargörs karaktärernas verkliga lojalitet. Vändpunkterna iscensätts för Haymitch och Finnick i form av handlingar och för Johanna och Coin med hjälp av repliker. Humor används, i synnerhet för Finnick och Johanna, för att ytterligare differentiera gråskalan i porträtten. Två av studiens karaktärer, Haymitch och Johanna, fortsätter berättelsen igenom att vara tydligt grå.

Avslutande diskussion

Bland de fyra undersökta personporträtten kan tre variationer av grå bika­raktärer utskiljas. Fin­nick är en grå bika­raktär då han med hjälp av villospår och falska ledtrådar presenteras som något annat än det han verkligen är. Författarens fokus på hans utseende och hans flirtiga stil leder till frågan om han kan vara något mer än ett vackert skal. Hans idoga flirtande med Katniss kan också tolkas som ett sätt att förstålla sig och locka in henne i en falsk säkerhet. Författaren låter dock Finnick visa sina rätta färger relativt snart i berättelsen. Strax efter inträdet i den andra arenan genomför han handlingar som tydligt visar att han står på Katniss sida, och hans porträtt övergår därefter till att vara genomgående ljus och positivt, bland annat förstärkt av speglingar mot Katniss samt av humoristiska avsnitt kopplade till den tidigare betoningen av hans ytlighet och skönhet.

Coin är ett exempel på en annan variation i det grå. Hennes porträtt tillför rakt igenom ökat mörker, då berättaren Katniss alla beskrivningar av henne är vaksamma och/eller rent negativa. Att hon ändå inte framstår som en helt mörk karaktär, den tydliga antagonisten, beror på att denna roll redan är upptagen, då President Snow genom trilogins två första delar presenterats som den allt igenom vidrige skurken. Coin är ledare för rebellerna, som har för avsikt att störta Snow. Här uppstår en kollision mellan förhoppningar knutna till ledaren för det rättfärdiga upp­roret, vilka tillför ljus, och berättarens kritiska blick. De negativa beskrivningarna tillför stän­digt ökat mörker, och det bestående tvivlet kring Coins rätta natur är det som gör hennes porträtt grått. Efter att Katniss (minst) tre gånger har misslyckats med att identifiera sina medhjälpare leder hennes negativa och avvaktande beskrivning av Coin till en märklig pojken-och-vargen-effekt. Collins framställer berättaren som så opålitlig att hon till slut inte blir trodd när hon är sanningen på spåret.

De gråaste av de grå är Haymitch och Johanna, den tredje variationen bland de grå bika­raktärerna denna studie belyser. För att bygga upp porträtten låter författaren berättaren Katniss växla mellan beskrivningar som ger positiva kopplingar, till exempel med referenser till Haymitschs överlägsna förståelse för hur regimens övervakningsteknik kan manipuleras eller till Johannas upproriska anda, med beskrivningar med negativa kopplingar, som till exempel Haymitschs drickande och Johannas raseriutbrott. Flera av de handlingar dessa två karaktärer utför är i sig svårtydda, vilket gör dem än gråare, till exempel Johannas ”överfall” på Katniss i arenan och Haymitschs ständiga försök att styra Katniss beteende. Författaren låter också berät­ taren uttrycka att hon starkt ogillar både Haymitch och Johanna, vilket ökar gråheten. Pharrs

analys av Katniss medhjälpare som ”less likable”⁷⁷ stämmer särskilt väl in på dessa två karaktärer. I Haymits fall leder hennes vacklande mellan avsky och tillit till ett intryck av hatkärlek. Berättarens kluvna attityd är tydlig när författaren låter henne uttrycka sin motvilliga beundran och/eller acceptans med hjälp av ett ”...but...”: ”She’ll never win any awards for kindness, *but* she certainly is gutsy” (CF, s. 347, min kurs.) / ”He’s dreadful, of course, *but* Haymitch is my family now” (CF, s. 177, min kurs.). Även efter att det står utom allt tvivel att de båda är på Katniss sida kvarstår gråheten i porträtten av dessa två bikaaktärer, då beskrivningarna av dem verket igenom fortsatt ges växelvis positiva och negativa konnotationer.

Trots sina svårigheter att identifiera sina medhjälpare inser Katniss dock så småningom vilka hennes medhjälpare är, och slutligen ingår Haymitch, Finnick och Johanna i den grupp av människor hon vill göra allt för att skydda.⁷⁸ Amber M Simmons anknyter till det grå genom att uttrycka att denna ökade tillit visar att Katniss nu mognat. Från att ha haft en svartvit syn på rätt och fel, förräderi och lojalitet, har hon nu blivit ”introduced to the ambiguity – the gray – of human nature”.⁷⁹

Så kopplas alltså det grå till livet självt.

⁷⁷ Pharr 2012, s. 223f.

⁷⁸ Averill 2012, s. 173.

⁷⁹ Simmons 2012, s. 23.

Litteraturförteckning

Otryckt material

Institutet för språk och folkminnen

Alma: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/namn/aktuellt-namn/aktuellt-personnamn/2014-09-05-alma-och-hulda.html> (hämtad 2016-12-15).

Johanna: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/namn/personnamn/dagens-namn-i-almanackan/kalender/namnsdagar/namnkalendar/2013-11-07-johanna-johanne.html> (hämtad 2017-01-11).

Johannes: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/namn/personnamn/dagens-namn-i-almanackan/kalender/namnsdagar/namnkalendar/2013-11-07-johannes.html> (hämtad 2017-01-11).

Nameberry

Finnick: <http://nameberry.com/babynome/Finnick> (hämtad 2017-01-11).

Nationalencyklopedin

Abernathy: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/ralph-d-abernathy> (hämtad 2017-01-09).

Alma mater: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/alma-mater> (hämtad 2017-01-31).

Svenska namn

Alma: <http://svenskanamn.alltforforaldrar.se/visa/Alma> (hämtad 2017-01-25).

Tryckt material

Averill, Lindsey Issow, "Sometimes the World Is Hungry for People Who Care: Katniss and the Feminist Care Ethic", i *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012), s. 162–175.

Barbe, Katharina, *Irony in Context* (Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995).

Barkman, Adam, "'All of This Is Wrong': Why One of Rome's Greatest Thinkers Would Despise the Capitol", i *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012), s. 265–276.

Basu, Balaka, Broad, Katherine R & Hintz, Carrie, "Introduction", i *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults. Brave New Teenagers*, red. Balaka Basu, Katherine R Broad & Carrie Hintz, (New York & London: Routledge, 2013), s. 1–15.

Boglund, Ann & Nordenstam, Anna, *Från fabler till manga 2. Litteraturhistoriska och didaktiska perspektiv på ungdomslitteratur* (Malmö: Gleerups, 2016).

Bradford, Clare m.fl., *New World Orders in Contemporary Children's Literature. Utopian Transformations* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011 [orig. 2008]).

Brewster, Hilary, "'She Has No Idea. The Effect She Can Have': A Rhetorical Reading of *The Hunger Games*", i *The Politics of Panem. Challenging Genres*, red. Sean P Connors (Rotterdam: Sense Publishers, 2014), s. 169–188.

- Carroll, Noël, *Humour. A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2014).
- Clemente, Bill, "Panem in America: Crisis Economics and a Call for Political Engagement", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 20–29.
- Coatney, Dereck, "Why Does Katniss Fail at Everything She Fakes? Being versus Seeming to Be in the *Hunger Games* Trilogy", i *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012), s. 178–192.
- Collins, Suzanne, *The Hunger Games* (New York: Scholastic Press, 2008).
- Collins, Suzanne, *Catching Fire* (New York: Scholastic Press, 2009).
- Collins, Suzanne, *Mockingjay* (New York: Scholastic Press, 2010).
- Connors, Sean P, "'I Try to Remember Who I Am and Who I Am Not': The Subjugation of Nature and Women in *The Hunger Games*", i *The Politics of Panem. Challenging Genres*, red. Sean P Connors (Rotterdam: Sense Publishers, 2014), s. 137–156 [2014a].
- Connors, Sean P, "'I Was Watching You, Mockingjay': Surveillance, Tactics, and the Limits of Panopticism", i *The Politics of Panem. Challenging Genres*, red. Sean P Connors (Rotterdam: Sense Publishers, 2014), s. 85–102 [2014b].
- Culver, Jennifer, "'So Here I Am in His Debt Again': Katniss, Gifts, and Invisible Strings", i *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012), s. 90–101.
- DeaVault, Rodney M, "The masks of femininity: perceptions of the feminine in *The Hunger Games* and *Podkayne of Mars*", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 190–198.
- Dominus, Susan, "'I Write About War. For Adolescents'", *New York Times* 10/4 2011.
- Dunn, George A, "'The Odds Have Not Been Very Dependable of Late': Morality and Luck in the *Hunger Games* Trilogy", i *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012), s. 56–74.
- Eskin, Catherine R, "The PR wars: *The Hunger Games* trilogy and Shakespeare's second Henriad", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 179–189.
- Frankel, Valerie Estelle, "Reflection in a plastic mirror", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 49–58.
- Fritz, Sonya Sawyer, "Girl Power and Girl Activism in the Fiction of Suzanne Collins, Scott Westerfeld, and Moira Young", i *Female Rebellion in Young Adult Dystopian Fiction*, red. Sara A Day, Miranda Green-Barteet & Amy L Montz (New York & London: Routledge, 2014), s. 17–31.
- Henthorne, Tom, *Approaching the Hunger Games Trilogy. A Literary and Cultural Analysis* (Jefferson: McFarland & Company, 2012).

- Hintz, Carrie & Ostry, Elaine, "Introduction", i *Utopian and Dystopian Writing for Children and Young Adults*, red. Carrie Hintz & Elaine Ostry (New York & London: Routledge, 2003), s 1–20.
- Jones, Andrew Zimmerman, "The Tribute's Dilemma: *The Hunger Games* and Game Theory", i *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012), s. 235–248.
- Macaluso, Michael & McKenzie, Cori, "Exploiting the Gaps in the Fence: Power, Agency, and Rebellion in *The Hunger Games*", i *The Politics of Panem. Challenging Genres*, red. Sean P Connors (Rotterdam: Sense Publishers, 2014), s. 103–121.
- Mann, Abigail, "Competition and Kindness: The Darwinian World of the *Hunger Games*", i *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012), s. 104–120.
- Meeusen, Meghann, "Hungering for Middle Ground: Binaries of Self in Young Adult Dystopia", i *The Politics of Panem. Challenging Genres*, red. Sean P Connors (Rotterdam: Sense Publishers, 2014), s. 45–61.
- Miller, Jessica, "'She Has No Idea. The Effect She Can Have.': Katniss and the Politics of Gender", i *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012), s. 145–161.
- Mitchell, Jennifer, "Of queer necessity: Panem's Hunger Games as gender games", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 128–137.
- Murphy, Sarah Outterson, "The child soldier and the self in *Ender's Game* and *The Hunger Games*", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 199–208.
- Nikolajeva, Maria, *The Rhetoric of Character in Children's Literature* (Lanham & Oxford: The Scarecrow Press, 2002).
- Nilson, Maria, *Teen Noir. Om mörkret i modern ungdomslitteratur* (Lund: BTJ Förlag, 2013).
- Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012).
- Pavlik, Anthony, "Absolute power games", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 30–38.
- Pharr, Mary F, "From the boy who lived to the girl who learned: Harry Potter and Katniss Everdeen", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 219–228.
- Pharr, Mary F & Clark, Leisa A, "Introduction", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr, & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 5–18.

- Phelan, James, *Living to Tell about It. A Rhetoric and Ethics of Character Narration* (Ithaca & London: Cornell University Press, 2005).
- Pulliam, Jane, "Real or Not Real – Katniss Everdeen Loves Peeta Mellark: The Lingering Effects of Discipline in the 'Hunger Games' Trilogy", i *Female Rebellion in Young Adult Dystopian Fiction*, red. Sara A Day, Miranda A Green-Barteet & Amy L Montz (New York & London: Routledge, 2014), s. 171–185.
- Quealy-Gainer, Kate, "Mockingjay (review)", i *Bulletin of the Center for Children's Books*, volym 64, nummer 3, november 2010, s. 123.
- Rimmon-Kenan, Shlomith, *Narrative Fiction. Contemporary Poetics* (New York & London: Routledge, 2002 [orig. 1983]).
- Ritchie, John, "The Hunger Games by Suzanne Collins", i *ALAN Review*, volym 35, tidsskriftsnummer 3, juli 2008, s. 49.
- Rodríguez, Rodrigo Joseph, "'We End Our Hunger for Justice!': Social Responsibility in *The Hunger Games* Trilogy", i *The Politics of Panem. Challenging Genres*, red. Sean P Connors (Rotterdam: Sense Publishers, 2014), s. 157–165.
- Simmons, Amber M, "Class on Fire: Using the *Hunger Games* Trilogy to Encourage Social Action", i *Journal of Adolescent & Adult Literacy* 56(1), september 2012, s. 22–34.
- Soter, Anna O, "'It's Great to Have Allies As Long As You Can Ignore the Thought That You'll Have to Kill Them': A Cultural Critical Response to Blurred Ethics in *The Hunger Games* Trilogy", i *The Politics of Panem. Challenging Genres*, red. Sean P Connors (Rotterdam: Sense Publishers, 2014), s. 125–136.
- Spisak, April, "*Hunger Games* (review)", i *Bulletin of the Center for Children's Books*, volym 62, nummer 3, november 2008, s. 112.
- Sundstedt, Kjell, *Att skriva för film* (Stockholm: Ordfront Förlag, 1999).
- Timm, Chad William, "Class Is in Session: Power and Privilege in Panem", i *The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012), s. 277–289.
- The Hunger Games and Philosophy. A Critique of Pure Treason*, red. George A Dunn & Nicholas Michaud (Hoboken: John Wiley & Sons, 2012).
- The Politics of Panem. Challenging Genres*, red. Sean P Connors (Rotterdam: Sense Publishers, 2014).
- Trites, Roberta Seelinger, "'Some Walks You Have to Take Alone': Ideology, Intertextuality, and the Fall of the Empire in *The Hunger Games* Trilogy", i *The Politics of Panem. Challenging Genres*, red. Sean P Connors (Rotterdam: Sense Publishers, 2014), s. 15–28.
- Wezner, Kelley, "'Perhaps I am watching you now': Panem's panopticons", i *Of Bread, Blood and the Hunger Games. Critical Essays on the Suzanne Collins Trilogy*, red. Mary F Pharr & Leisa A Clark (Jefferson: McFarland & Company, 2012), s. 148–157.